

ข่าวชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน

ข่าวชุมชน

www.codi.or.th e-mail : codi@codi.or.th

ฉบับที่ 129 ปีที่ 16 เดือนกันยายน - ตุลาคม 2553

10 ปี พอช.

พลังองค์กรชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง
สู่การปฏิรูปประเทศไทย

10 ปี พอช. พลังองค์กรชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง ก้าวอย่างที่มีนัยคอง เพื่อองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง

หน้า 2-4

ชบวนองค์กรชุมชน เสนอ 6 วาระเร่งด่วน เพอปฏิรูปประเทศไทย

หน้า 9

สวัสดิการชุมชน : ปฏิรูปสังคมจากฐานราก สร้างสังคมเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

หน้า 5

ชุมชนรวมงานปฏิรูปการจดทะเบียน
และทยอยอาศัยกว่า 11,000 คน
เสนอรัฐบาลเร่งแก้กฎระเบียบบตดตด
และหนนกองทุนทดนระดับทองถน

หน้า 8

พอช.อนุมัติงบประมาณฟื้นฟูชุมชนน้ำท่วม 7 ล้านบาท
พร้อมพัทชำระหนี้สินเชื่อชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

หน้า 10

นายกฯ มอบโล่ให้ พอช. จากการสนับสนุน
ต้นกล้าคุณธรรมสวัสดิการชุมชน

หน้า 12

พอช.จับมือทวไทย และชบวนชุมชนทำสารคดี

หน้า 13

TDRi ประเมินมูลค่าเพิ่มบ้านมั่นคง พบคุ้มค่าต่อการลงทุน

หน้า 14

บทบรรณาธิการ

10 ปี พอช.

10 ปีที่สนับสนุนพลังองค์กรชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

วันที่ 26 ตุลาคม 2553 เป็นวันครบรอบ 10 ปีของการดำเนินงานของสถาบันฯ พอช.เป็นหน่วยงานรัฐรูปแบบใหม่ ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ภายใต้พระราชบัญญัติองค์การมหาชน ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 โดยการรวมสองหน่วยงาน คือ สำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท ในสังกัดคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง ในสังกัดการเคหะแห่งชาติ

เหตุผลในการจัดตั้งสถาบันฯ ตามพระราชกฤษฎีกามีดังนี้ “โดยที่ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาสังคม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำของรายได้ การกระจายรายได้ และระดับความเจริญที่แตกต่างกันระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท ในขณะที่องค์กร

ชุมชนซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาชุมชนและสังคม ยังประสบปัญหาการขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ ทำให้ไม่สามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นสมควรจัดตั้งองค์การมหาชน เพื่อให้การสนับสนุนและให้การช่วยเหลือองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท และเพื่อให้มีการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างทั่วถึงและยั่งยืน”

ข่าวชุมชนฉบับนี้จึงได้หยิบข้อเสนอลงมือของการสัมมนาของผู้เกี่ยวข้อง กับ พอช. เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2543 ซึ่งเป็นความคาดหวังต่อ พอช. ใน 20 ปีข้างหน้าที่จะครบ 10 ปีที่แล้ว เปรียบเทียบกับสิ่งที่ พอช. ได้ทำงานเพื่อสนับสนุนให้ชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการจัดการตนเองในด้านต่างๆ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

บรรณาธิการ

10 ปี พอช. : 10 ปีพลังองค์กรชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง ก้าวอย่างที่มั่นคง เพื่อองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง

เมื่อวันที่ 26-27 ตุลาคม 2553 ที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ร่วมกับชาวบ้านองค์กรชุมชนจัดงาน “10 ปี พลังองค์กรชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” เนื่องในโอกาสครบรอบ 10 ปีของการก่อตั้ง พอช.เป็นองค์การมหาชน โดยมีผู้เข้าร่วมงานประมาณ 900 คน จากผู้นำชุมชนในแต่ละภาค ตัวแทนงานพัฒนาเชิงประเด็นต่างๆ และหน่วยงานภาคี และเจ้าหน้าที่สถาบันฯ

การจัดงานครั้งนี้ นายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดงาน ซึ่งภายในงานเริ่มจากการประกอบพิธีทางศาสนาพุทธ และอิสลาม ต่อด้วยการปาฐกถาพิเศษ “10 ปี พลังองค์กรชุมชน ปฏิรูปสังคมจากราก” โดยอาจารย์ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม การเสวนา “10 ปี พอช. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นสู่การปฏิรูปประเทศไทย” โดยผู้แทนภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต่อจากนั้นเปิดเวทีกลุ่มย่อย “วางแผนปฏิบัติการ การปฏิรูป พอช.” รวมทั้งเปิดเวทีแลกเปลี่ยน “คุณค่า ความหมาย กับสิ่งที่ เป็นอยู่ : สร้างพลังสู่ออนาคต” โดยศิษย์เก่า กับศิษย์ปัจจุบัน ผู้นำชาวบ้านองค์กรชุมชน นอกจากนี้ยังมีการบรรยายพิเศษ “การสร้างองค์กรแห่งอนาคต” โดยคุณบุญฤทธิ มหามานตรี และการจัดแสดงนิทรรศการที่บ่งบอกถึงพัฒนาการขององค์กร ผลการดำเนินงาน รวมทั้งเวทีวัฒนธรรม การแสดง ตลาดนัด ฯลฯ

อาจารย์ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม กล่าวปาฐกถาพิเศษ “10 ปี พลังองค์กรชุมชน ปฏิรูปสังคมจากราก” โดยเสนอประเด็นสำคัญได้แก่ การเสนอให้ชุมชนร่วมกับหน่วยงาน/ภาควิชาการในการพัฒนาแผนงานป้องกันภัยพิบัติ การพัฒนาเป้าหมายตัวชี้วัดผลการพัฒนาโดยชุมชน อาจารย์ไพฑูริย์ได้ระบุถึงสาระสำคัญจากความคาดหวังจากการสัมมนาของผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนเปิด พอช.เมื่อปี 2543 ซึ่งประกอบด้วยเรื่องสำคัญ 12 เรื่อง ได้แก่ วิธีการดำเนินงาน พอช. องค์กรชุมชน

กลไกความร่วมมือ ข้อมูลชุมชน แผนชุมชน การเรียนรู้ของชุมชน การเงินชุมชน สวัสดิการชุมชน ธุรกิจชุมชน และเศรษฐกิจพอเพียง ประชาสังคมประชาธิปไตยชุมชน และคุณภาพชีวิตชุมชน

การดำเนินงานของ พอช. และชาวบ้านองค์กรชุมชนในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา เมื่อเปรียบเทียบกับความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อการจัดตั้ง พอช. เมื่อปี 2543 ว่า มีทั้งในส่วนของความคาดหวังที่มีการบรรลุไปแล้ว และส่วนที่ต้องทำต่อเนื่อง/ทำให้เห็น

ผลมากขึ้น และเรื่องที่ยังไม่ได้ดำเนินการ ทั้งนี้ควรมีรายงานผลในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ให้ชัดเจน และร่วมกันสร้างความคาดหวังในช่วง 10 ปี ข้างหน้า รวมทั้งการเชื่อมโยงกับขบวนการปฏิรูปประเทศไทยที่ต้องร่วมกับหลายภาคส่วนให้มากขึ้น

การเสวนา “10 ปี พอช. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นสู่การปฏิรูปประเทศไทย” ผู้ร่วมอภิปรายประกอบด้วย อ.รตยา จันทรเกียรติ, นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะ, นายไพโรจน์ พลเพชร,

ความคาดหวังต่อ พอช.ระยะ 20 ปี เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2543

วันที่ 15 ตุลาคม 2543 ก่อน พอช.เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการเพียง 10 วัน ได้มีการสัมมนาเรื่อง “การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในการจัดตั้ง พอช.” ณ โรงแรมปรินซ์พาเลซ กรุงเทพฯ โดยมีผู้แทนองค์กรชุมชนเมือง ชนบท ผู้แทนหน่วยงานพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าร่วม วงสัมมนาได้ระดมความคิดเห็นที่เป็นความคาดหวังต่อ พอช.ในระยะต่างๆ ชาวชุมชนใครให้ข้อมูลที่เป็นความคาดหวังระยะยาว 20 ปี เมื่อ 10 ปีที่แล้วดังนี้

1. องค์กรชุมชนเข้มแข็งกระจายอยู่ทั่วประเทศ ประมาณร้อยละ 80 ขององค์กรชุมชนทั่วประเทศตามเกณฑ์ชี้วัดขององค์กรชุมชนที่องค์กรชุมชนกำหนดร่วมกัน
2. องค์กรชุมชนเป็นแกนกลางในการพัฒนาต่างๆ ด้าน สามารถบริหารจัดการดูแลกันได้ทุกอย่างด้วยตนเอง สามารถพึ่งตนเองดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดแผนการพัฒนาจากองค์กรชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นแผนหลักที่องค์กรสนับสนุน
3. ประชาคมในจังหวัดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีความเข้มแข็งตามเครื่องมือตัวชี้วัดที่ร่วมกันกำหนด
4. เกิดธนาคารหรือธนาคารภาคประชาชนที่ชุมชนถือหุ้น/เป็นเจ้าของ 100% เกิดองค์กรการเงินในชุมชนและเครือข่ายต่างๆ ทั่วประเทศ
5. ธุรกิจชุมชนเข้มแข็ง องค์กรธุรกิจเป็นของประชาชน เกิดศูนย์รวมสินค้าชุมชน

ทั่วประเทศ วิธีหลักของการพัฒนาประเทศเชิงเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในประเทศและภูมิภาค

6. องค์กรชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เกิดการปรับเปลี่ยนภาครัฐให้เล็กและมีบทบาทน้อยลง

7. ระบบประชาธิปไตยเข้มแข็ง เกิดประชารัฐ/การมีส่วนร่วมที่กว้างขวาง โดยชุมชนและประชาคมในพื้นที่ต่างๆ เวทีประชาชนมีพลัง เกิดกลไกประชาสังคมที่เป็นฐานในการคัดเลือกบุคคลไปทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เป็นการเมืองภาคพลเมือง โดยมีสภาองค์กรชุมชนมีความสำคัญเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร

8. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีถ้วนหน้า มีอาชีพรายได้ที่มั่นคง มีระบบสวัสดิการทั่วถึง มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง/สภาพแวดล้อมที่ดี มีการบริหารจัดการกองทุนด้วยตนเอง พลังชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ สามารถฟื้นฟูวิถีชีวิต วัฒนธรรม การพัฒนาท้องถิ่น จนมีคุณภาพชีวิตที่ดีในแต่ละพื้นที่อย่างกว้างขวาง

9. พอช. เป็นองค์กรของชุมชนได้อย่างแท้จริง เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ของชุมชน เป็นศูนย์รวมข้อมูลความรู้เกี่ยวกับองค์กรชุมชน

ต่อจากหน้า 2

10 ปี พอช.

นางสาวสมสุข บุญไชย และนายสังคม เจริญทรัพย์ ดำเนินการอภิปรายโดยนายพลากร วงศ์กองแก้ว ซึ่งสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ พอช.และขบวนองค์กรชุมชนจะร่วมกันปฏิรูปการทำงานเพื่อสร้างฐานการปฏิรูปประเทศไทย ได้แก่ การผนึกพลังร่วมเพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการปฏิรูปจากฐานราก การใช้พื้นที่ตำบลเมือง ภูมิภาคเป็นตัวตั้งในการทำงานพัฒนาโดยชุมชนท้องถิ่น การใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงาน เชื่อมโยงชุมชนท้องถิ่น ท้องถิ่น ประเด็นสำคัญของขบวนองค์กรชุมชนในการปฏิรูป ได้แก่ การจัดการที่ดิน/ที่อยู่อาศัย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การจัดการทุนชุมชน การจัดทำให้มีข้อมูล แผนพัฒนาของชุมชน สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ การพัฒนาคนรุ่นใหม่ ฯลฯ การเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานที่หลากหลายชั้น การทำให้ขบวนองค์กรชุมชนมีความเป็นอิสระ สามารถจัดความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การปฏิรูประบบการทำงาน พอช.ให้สามารถสนับสนุนได้อย่างทันต่อการเปลี่ยนแปลงของขบวนองค์กรชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมและกระจายการทำงานต่างๆ ไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด

เวทีแลกเปลี่ยน “คุณค่า ความหมายกับสิ่งที่เป็นอยู่ : สร้างพลังสู่อานาคต” ผู้ร่วมเสวนาที่ประกอบด้วยศิษย์เก่ากับศิษย์ปัจจุบัน และผู้นำขบวนองค์กรชุมชน ได้สะท้อนถึงจุดแข็ง ความภาคภูมิใจการทำงานของ พอช. ที่มีคนจำนวนจำกัด แต่สามารถทำงานได้กว้างขวาง ครอบคลุมทุกเรื่องที่เป็นประโยชน์ขององค์กรชุมชน

การเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้มาร่วมคิดร่วมทำอย่างกว้างขวาง การสร้างกระบวนการเรียนรู้ทำให้งานขยายไปด้วยขบวนองค์กรชุมชน สามารถแก้ไขปัญหามุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างพี่น้อง เปิดพื้นที่ให้แต่ละคนสามารถคิดค้นงานพัฒนางานได้อย่างเต็มที่ อดีตเจ้าหน้าที่สามารถนำอุดมการณ์/ประสบการณ์ไปทำงานในท้องถิ่นตนเอง/ทำงานกับองค์กรอื่น ส่วนที่ต้องปรับปรุง/พัฒนาขององค์กรคือ ทำอย่างไรจึงจะรักษาคนทำงานที่มีคุณภาพขององค์กรไว้ได้ การอยู่ร่วมกันอย่างพี่น้องในขณะที่ยังคงเติบโตขึ้น การสร้างอุดมการณ์/คุณค่าร่วมของคนทำงาน/การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (เมื่อเทียบกับองค์กรในยุคแรกๆ) และการ

ประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง การบรรยายพิเศษ “การสร้างองค์กรแห่งอนาคต” โดยคุณบุญฤทธิ์ มหามนตรี บริษัทโลออน ซึ่งได้ให้ภาพสถานการณ์โลกที่จะเปลี่ยนแปลงไป ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความแตกต่างของโลกตะวันตกโลกตะวันออก โลกสากล การมีมุมมองทัศนคติเชื่อมั่นว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนาคนขององค์กรให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่งโดยใช้แนวคิดต้นแบบจากเศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ มูลนิธิพุทธฉือจี้ ความสุข 8 ประการของ สสส. การให้กลุ่มพนักงานร่วมค้นหาคำตอบของชีวิต มีค่านิยมสัญญากับตัวเอง การใช้กรอบจริยธรรมเพื่อการตัดสินใจ การชี้วัดความสำเร็จ “ดีกว่า

เร็วกว่า ถูกกว่า”

หัวใจสำคัญของการสร้างองค์กรแห่งอนาคตในมุมมองของคุณบุญฤทธิ์คือบุคลากรขององค์กรต้องเป็นคนดีและเก่ง ซึ่งคนดีสำคัญยิ่งกว่าคนเก่ง

เวทีกลุ่มย่อย “วางแผนปฏิบัติการปฏิรูป พอช.” เป็นงานที่มีการดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่การสัมมนาคณะกรรมการสถาบัน การแต่งตั้งคณะทำงานปฏิรูป พอช. การสัมมนาแผนปฏิบัติการประจำปี และการเตรียมหารือกลุ่มย่อยมาก่อนวันงาน ซึ่งแยกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ 8 กลุ่มย่อย คือ การปฏิรูปขบวนองค์กรชุมชน การปฏิรูปงานพื้นที่และการบริหารสำนักงานภาค

ความคาดหวังต่อ พอช.จากวงเสวนา “10 ปี พอช.เพื่อสร้างความเข้มแข็งสู่การปฏิรูปประเทศไทย”

นางรัตยา จันทรเทียร

นางรัตยา จันทรเทียร

งานที่ พอช.สนับสนุนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาที่เห็นอย่างรูปธรรม คือบ้านมั่นคง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องจากการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัดตั้งแต่ปี 2530 และมีเครื่องมือหลักที่ชัดเจนในการแก้ปัญหา คือการส่งเสริมการออม รวมทั้งตัวออม รวมทั้งกันจ่าย ส่วนในเรื่องอื่นๆ ที่ยังต้องการตัวเชื่อมเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งมากขึ้น คือเรื่องสภาองค์กรชุมชน และการจัดการงานพัฒนาของเครือข่ายภูมินิเวศน์ต่างๆ เครื่องมือที่มีอยู่ที่ส่งกำลังการเปลี่ยนแปลงยังแรงไม่พอและถูกแจแหงความสำเร็จคือการปฏิรูปตัวเอง เริ่มจากครอบครัว ชุมชน

นายแพทย์อำพล จินดาวัฒน์

นายแพทย์อำพล จินดาวัฒน์

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาการทำงานของภาคประชาสังคมหรือภาคชุมชนมีความแข็งแรงมาก มีทุนทางสังคมเยอะมาก ตัวอย่างการทำงานบ้านมั่นคง เป็นความงามอย่างเหลือเชื่อสิ่งที่สำคัญคือการสร้างกระบวนการไม่ใช่ผลลัพธ์ หรืองานแผนชีวิตชุมชนต้องเดินไปสู่การทำแผนสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในตำบล งานพัฒนาในสิบปีข้างหน้าจะยากมากขึ้น เพราะปัจจัยใหญ่ของโลกจะเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงมากขึ้น มนุษย์จะเอาเร็ดเอาเปรียบกันอย่างรุนแรงมากขึ้น สิ่งที่จะเกิดขึ้นคือค่าใช้จ่ายของโลกในการรักษาความปลอดภัยจะสูงมาก แผนปฏิบัติการแบบเดิมเพื่อแก้ปัญหาความแตกแยก ความเหลื่อมล้ำไม่ได้ผล ชบวนชุมชนต้องพลิกปฏิบัติการดีๆ เป็นการจัดการความรู้สู่นโยบายสาธารณะและการสื่อสารกับสังคม และคิดในเชิงยุทธศาสตร์ที่เอาเพื่อนภาคีมาสู่มุมหัวกันและแบ่งงานกันไปทำ

นายไพโรจน์ พลเพชร

นายไพโรจน์ พลเพชร

10 ปีข้างหน้าคือการถ่ายโอนอำนาจจากภาครัฐมาสู่การจัดการตนเองของชุมชน ชบวนชุมชนต้องลุกขึ้นมาจัดการที่ดิน น้ำ ป่า ที่อยู่อาศัย จัดการไปพร้อมๆ กัน ในรูปแบบต่างๆ เรื่องที่ทำหาย พอช. และชบวนชุมชนมากที่สุดคือการปฏิรูปที่ดิน เพราะโครงสร้างที่ดินที่เป็นอยู่ไม่เป็นธรรมเป็นที่มาของความเหลื่อมล้ำและความยากจนที่ชัดเจน คือคนจนจำนวนมากไม่มีที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน คนรวยไม่มีที่รายครอบครองที่ดินจำนวนมาก หรือที่ผ่านมาประชาชนออมเงินเป็นจำนวนมาก แต่ออมไว้ที่ธนาคาร ประชาชนต้องคิดและออมไว้ที่ธนาคารของชุมชนหรือของประชาชนเองเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนเอง

นายสังคม เจริญทรัพย์

นายสังคม เจริญทรัพย์

ที่ผ่านมางานที่เราทำมีเยอะ วาทกรรมก็เยอะ ต่อไปนี้เราต้องทำงานเนื้อหามากขึ้น ซึ่งเป็นเนื้อหาของงานพัฒนาที่ดำเนินการโดยชบวนองค์กรชุมชนและท้องถิ่น และมีนัยสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศไทยจากชุมชนฐานล่าง

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา

สมสุข บุญญะบัญชา

10 ปีที่ผ่านมาคือการคืนอำนาจให้ชุมชนได้จัดการตนเอง เป็นการคืนคน คืนอำนาจ คืนความดีให้กับชุมชนไม่คิดแทนชุมชน 10 ปีข้างหน้าคือการจัดการตนเองของชุมชนที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่ต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ชุมชนฐานล่าง สร้างพื้นที่ขนาดใหญ่ของการเปลี่ยนแปลง สภาองค์กรชุมชนและเครือข่ายชุมชนคือจุดที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลง ■

ต่อจากหน้า 3

10 ปี พอช.

การปฏิรูประบบภายในสำนักงาน ซึ่งประกอบด้วย ระบบแผนงบประมาณ และการติดตามประเมินผล การบริหารกองทุน พอช. ระบบข้อมูล การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ระบบการเงิน การพัฒนาบุคลากร พอช. และชบวนชุมชน โดยมีประเด็นการหารือได้แก่ สถานการณ์ปัจจุบัน จินตภาพในช่วง 5-10 ปี กระบวนการที่จะทำและแผนปฏิบัติการในปี 2554 สรุปสาระสำคัญจินตภาพของแต่ละเรื่องดังนี้ (ทั้งนี้ในส่วนแผนปฏิบัติการที่จะดำเนินการจะนำมาจัดร่วมกับอีกครึ่งหนึ่งว่าเรื่องไหนจะให้บรรลุในปีไหน โดยเฉพาะเป้าหมายที่จะบรรลุในปี 2554)

1. ชบวนองค์กรชุมชน จินตภาพได้แก่ การขยายและพัฒนาแกนนำชุมชนให้หลากหลายและครอบคลุมในทุกระดับ การฝึกพลังการทำงานร่วมกับท้องถิ่นอย่างจริงจัง ชบวนองค์กรชุมชนมีระบบบริหารจัดการที่ดีในทุกระดับ ชบวนองค์กรชุมชนมีความเป็นอิสระสามารถจัดความสัมพันธ์ใหม่ได้กับทุกหน่วยงาน สามารถใช้งานพัฒนารูปธรรมของชุมชนในด้านต่างๆ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง รัฐคืนอำนาจการจัดการตนเองสู่ชุมชนท้องถิ่น ฯลฯ

2. งานพื้นที่และการบริหารสำนักงานภาค จินตภาพ 5 ปี “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในระดับตำบล/เมือง จังหวัด” โดยในพื้นที่ตำบล/เมืองร้อยละ 30 มีความสามารถในการจัดการตนเองได้จริง โดยมีแผนงานและตัวชี้วัดที่ครอบคลุมทุกด้านตามความเห็นพ้องต้องกันของคนในพื้นที่ ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาระดับจังหวัดมาจากแผนพัฒนาภาคประชาชน การบริหารสำนักงานภาคเป็นการบริหารร่วมระหว่างสำนักงานและชบวนองค์กรชุมชนในภาค มีการพัฒนาระบบการทำงานครอบคลุม 5 เรื่องเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ ระบบยุทธศาสตร์แผนงาน ตัวชี้วัด ระบบการติดตามประเมินผล ระบบข้อมูล การจัดการความรู้สู่นโยบายสาธารณะ ระบบการบริหารโครงการ งบประมาณ และการจัดการด้านการเงิน การพัฒนาบุคลากรภายในและภายนอก

3. ระบบแผนงาน งบประมาณ

และการติดตามประเมินผล จินตภาพ 5 ปี ชบวนชุมชนสามารถรับสนับสนุนงบประมาณโดยตรงจากรัฐ แผนพัฒนาภาคชุมชนได้รับการจัดสรรงบประมาณโดยตรงจากบท้องถิ่นและงบตามยุทธศาสตร์จังหวัด ตำบล/เมือง มีการจัดทำแผนพัฒนา 3-5 ปี โดยมีเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงและรายงานสาธารณะได้อย่างน้อยปีละครั้ง พอช. สามารถรายงานความก้าวหน้างานพัฒนาโดยชุมชนที่สามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกด้านได้

4. ระบบข้อมูล ชบวนองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการข้อมูลชุมชนท้องถิ่นเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนและเชื่อมโยงระบบข้อมูลทุกระดับสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ

5. ระบบบริหารกองทุน เกิดกองทุนชุมชนในระดับตำบล/เมืองอย่างกว้างขวาง กองทุน พอช. มีรูปแบบการบริหารงานที่ให้ชุมชนเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาได้ นำไปสู่การเป็นธนาคารประชาชน กองทุน พอช. สามารถให้การสนับสนุนชุมชนได้หลากหลายรูปแบบ มีการบริหารจัดการที่ดีทั้ง พอช. และสถาบันการเงินชุมชน พอช. และชบวนองค์กรชุมชนลดการพึ่งพิงงบประมาณจากรัฐ ใช้เงินกองทุนเป็นหลักในการทำงานพัฒนาและบริหารจัดการ

6. ระบบการเงิน สถาบันมีระบบบริหารจัดการที่ดี ชบวนองค์กรชุมชนบริการจัดการตนเองได้ คนทำงาน พอช. และชุมชนมีวินัยในการใช้จ่ายเงินโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสถาบันและชบวนองค์กรชุมชนเป็นหลัก ระบบการเบิกจ่ายเงินยืดหยุ่น คล่องตัว ตรวจสอบได้

7. พัฒนาบุคลากรและบริหารบุคลากร พอช. และชบวนชุมชน คนทำงานเป็นคนดีและคนเก่ง มีอุดมการณ์ทำงานเพื่อสังคม พร้อมทั้งจะสร้างการเปลี่ยนแปลง มีระบบดูแลคนทำงานที่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดระบบสวัสดิการที่มีส่วนร่วม

8. ระบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์ มีช่องทางใหม่ๆ ในการสื่อสาร เช่น ทีวีชุมชน ชบวนองค์กรชุมชนในทุกระดับมีแผนการสื่อสาร ยกกระดับจากสื่อสารกิจกรรมเป็นการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง ■

“สวัสดิการชุมชน : ปฏิรูปสังคมจากฐานรากสร้างสังคมเข้มแข็งอย่างยั่งยืน”

รายงาน
WIFIU

กองบรรณาธิการ

เมื่อวันที่ 27-28 สิงหาคม 2553 ที่ผ่านมา ณ ห้องประชุมพระปกเกล้า อาคารอเนกนิทัศน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี คณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และกระทรวงมหาดไทย จัดเวที “สมัชชาสวัสดิการชุมชน : ปฏิรูปสังคมจากฐานราก” เพื่อร่วมกำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนงานสวัสดิการในระดับพื้นที่หนุนเสริมการปฏิรูปสังคมไทย ซึ่งมีผู้แทนองค์กรสวัสดิการชุมชน หน่วยงานที่สนับสนุนสวัสดิการชุมชนและสังคม เข้าร่วมงานประมาณ 1,500 คน โดยได้รับเกียรติจากนายอิสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมสมัชชาในครั้งนี้

แม่น้ำ 3 สาย สู่การปฏิรูปสังคมจากฐานราก

อาจารย์ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม อธิการบดี และกรรมการสมัชชาปฏิรูป กล่าวปาฐกถาในหัวข้อ “สวัสดิการชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมจากฐานราก” โดยกล่าวว่า ณ ขณะนี้ เปรียบมีแม่น้ำ 3 สายกำลังไหลรวมมาบรรจบ หากแม่น้ำทั้ง 3 สายไหลไปด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นมหานทีที่มีศักยภาพสามารถนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง การอภิวัฒน์สังคมจากฐานล่าง นำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขให้กับสังคมไทยได้ต่อไป ซึ่งแม่น้ำที่ว่าก็คือ

แม่น้ำสายที่ 1 ขบวนการสวัสดิการชุมชน ที่ได้ริเริ่มก่อร่างสร้างตัวมาหลายปี จากกลุ่มเล็กๆ ค่อยๆ ขยายที่เริ่มจากการทำในเชิงคุณภาพ และต่อมามีการขยายในเชิงปริมาณในหลายพื้นที่ จนมาถึงวันนี้นงานสมัชชาสวัสดิการชุมชน สามารถเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ถึงคุณภาพของงานที่ทำได้เป็นอย่างดี

วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ที่ก่อกำเนิดขึ้นในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา บางส่วนอาจริเริ่มโดยรัฐอย่างกรมพัฒนาชุมชน บางส่วนอาจริเริ่มโดยชุมชน อย่างกลุ่มออมทรัพย์ เครดิตยูเนียน เป็นต้น ทั้งสองอย่างสามารถเดินไปข้างหน้าได้ดี ในส่วนที่ภาครัฐริเริ่มอาจขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของ แต่ภาคประชาชนก็สามารถเข้ามาช่วยกันดูแลจัดการก็สามารถไปข้างหน้าได้ อย่างที่ตำบลคลองเปียงแต้ไม่ว่าจะรัฐหรือประชาชน ขบวนการองค์กรชุมชนสามารถ

แม่น้ำสายที่ 2 ขบวนการชุมชนเข้มแข็ง ครอบคลุมทุกมิติของชุมชน ทั้งสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

เข้มแข็งขึ้นมาได้ และมารวมตัวเป็นเครือข่ายสร้างความเข้มแข็งมากขึ้น มาถึงวันนี้ก็เป็นที่น่าพอใจ แต่ยังคงพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ อีก

แม่น้ำสายที่ 3 ขบวนการปฏิรูปประเทศไทย หรือปฏิรูปสังคม แม่น้ำสายนี้เป็นขบวนการที่เกิดจากภาคประชาชน เช่นกัน อันเกิดจากนักคิด ปัญญาชนของไทย อย่างท่านอาจารย์ประเวศ วะสี ท่านอานันท์ ปันยารชุน ซึ่งได้รวมตัวกันร่วมคิด ร่วมหาทางออก เพื่อร่วมกันฝ่าวิกฤติบ้านเมืองที่เกิดขึ้น ที่เกิดจากปัญหาโครงสร้างทางสังคม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรม และกลายตัวมาเป็นความแตกแยกขัดแย้ง ในที่สุดนำไปสู่ความรุนแรงมีคนบาดเจ็บล้มตาย จนมีการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูป และคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้อเสนอ 3 ประการเพื่อเชื่อมโยงสร้างพลังร่วม

ทั้งนี้เพื่อการบรรจบพบกันของแม่น้ำ 3 สายเกิดขึ้นได้อย่างดีเยี่ยม ช่วยให้ทั้ง 3 ขบวนการเดินไปด้วยกันได้ ไปสู่การอภิวัฒน์ สู่การปฏิรูปจากฐานราก ที่ร่วมมือกันทุกฝ่ายเชื่อมโยงเป็นพลังร่วม รวมพลังสร้างสรรค์ เช่นนี้แล้วการอยู่เย็นเป็นสุขจะเกิดขึ้นได้ โดยอาจารย์ไพบูลย์ ได้มีข้อเสนอแนะ 3 ประการต่อที่ประชุม ดังนี้

1) การพัฒนาคุณภาพของกองทุนที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ขยายตัวเพิ่มขึ้น จากที่มีจนครอบคลุมเต็มพื้นที่ อาศัยหลักการวิธีการที่ดีในการพึ่งตนเอง รู้รักสามัคคี ใช้หลักชีวิตพอเพียง ก่อให้เกิดสัมมาชีพถ้วนทั่วทุกครัวเรือน รวมทั้งการสร้างเสริมสุขภาพตั้งแต่ก่อนเกิดจนตาย ซึ่งต้องดูแลการปฏิบัติตนของพ่อแม่ของทารกจากก่อนเกิด จนวัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน สูงอายุ นั้นจะทำให้กองทุนสวัสดิการเข้มแข็ง ซึ่งถ้ากองทุนไหนใช้เงินมากแสดงว่าไม่ดี แต่ถ้าใช้น้อยเพราะดูแลการเกิด ดูแลสุขภาพให้ดี ไม่ต้องรักษาพยาบาล การเสียชีวิตน้อยลง จะมีเงินเหลือทำประโยชน์เพื่อสิ่งอื่นๆ

2) การเชื่อมประสานระบบสวัสดิการที่ริเริ่มโดยชุมชน กับสวัสดิการสังคมที่ริเริ่มโดยภาครัฐ ที่จะให้ครอบคลุม

ต่อจากหน้า 6

สวัสดิการชุมชน

ทั่วประเทศ วัตถุประสงค์คือการสมทบกองทุนที่ครบเงื่อนไข การเชื่อมโยงต้องไม่ทำลายความเข้มแข็งในการจัดการตนเองของชุมชน ตรงกันข้ามต้องทำให้ชุมชนมั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งชุมชนต้องเป็นแกนหลัก ต้องเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน

3) การเชื่อมโยงผสมผสานขบวนการสวัสดิการกับขบวนการปฏิรูปประเทศ ให้เรื่องขบวนการสวัสดิการ ขบวนการองค์กรชุมชน ขบวนการปฏิรูปเป็นขบวนการเดียวกัน ซึ่งมีทุกองค์ประกอบทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทุกมิติรวมอยู่ที่ชุมชน ขบวนการต้องเพิ่มความเข้มแข็งทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ สามารถรวมเป้าหมาย หลักการ วิธีการ ที่จะทำเรื่องปฏิรูป สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งทำให้ เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น เป็นดุลยภาพที่มั่นคง แข็งแรง เอื้อให้ทุกคนรอบครัวมีอาชีพที่เลี้ยงตัวได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน มีสัมมาชีพ ทุกคนรอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้

“สวัสดิการชุมชนสร้างสังคมเข้มแข็งอย่างยั่งยืน”

นายประภาส แสงประดับ กองทุนสวัสดิการชุมชน เขตบางเขน กรุงเทพฯ กล่าวในหัวข้อการเสวนา “สวัสดิการชุมชนสร้างสังคมเข้มแข็งอย่างยั่งยืน” โดยระบุว่า “เชื่อว่า กองทุนวันละบาท สามารถพลิกศักดิ์ศรีคนทุกชั้นคนยากได้ เพราะทุกคนที่มาร่วมกันไปด้วยใจไปด้วยเมตตา เอาจิตวิญญาณมาร่วมกัน วันนี้เป็นเรื่องที่ทุกคนสบายอกสบายใจ เอาเงินมากอง เอาบุญมากอง ตรงนี้คือหัวใจคนจนต้องช่วยชุมชนด้วยกัน เราสามารถสร้างกองทุนด้วยกัน โดยมีฐานจากจิตใจที่ดี มีจิตวิญญาณร่วมกัน ใช้กองทุนเป็นเครื่องมือในการโยง รวมพลังแก้ไขปัญหา โยงความร่วมมือร่วมใจเป็นสวัสดิการที่มากกว่าเงิน จนสามารถสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้”

สอดคล้องกับ**นางสายพิณ คำฝอย** กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลลำปาง จ.กำแพงเพชร ที่ให้ข้อมูลว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนนั้น แต่ละแห่งมีหลักคิดไม่ต่างกัน ล้วนดูแลซึ่งกันและกันด้วยใจ คนต้องมาด้วยใจ ไม่ได้มาจากการจ้างแต่ขึ้นอยู่กับบริบท ที่มา การก่อเกิด หัวใจ นอกจากกองทุนวันละบาทที่เป็นสวัสดิการให้กับคนในชุมชนแล้ว กองทุนก็สามารถไปแก้ปัญหาในเรื่องอื่นๆ ได้ อย่างปัญหาพื้นที่ทำมาหากินทับซ้อนกับเขตอนุรักษ์ ซึ่งเราใช้วิธีการเชิญหน่วยงานมาพูดคุยกันหลายครั้ง จนเกิดการแก้ไข มีการรังวัดที่ดิน ชี้แนวเขต ปลุกป่ากันแนวเขต นอกจากนี้ยังทำเรื่องของอาชีพในชุมชนด้วย หรืออย่างการทำสวนใช้สารเคมีมีผลต่อสุขภาพ ปัจจุบันบ้านเราสามารถเป็นที่ดูงานการทำสวนแบบชีวภาพได้ ทั้งหมดหัวใจคือการมีส่วนร่วม เราต้องให้หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เข้ามาช่วย

“เมื่อก่อนเราเป็นเพียงผู้แสดง เล่นไปตามบทที่ผู้อื่นกำกับ แต่วันนี้เราสามารถเป็นคนกำกับ สามารถเลือกนักแสดง เราสามารถกำหนดให้บทกับนักธุรกิจ กับองค์กรบริหารส่วนตำบลได้” นางสายพิณกล่าว

นายสำราญ คงนาม กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต บอกเล่าให้กับผู้เข้าร่วมประชุมฟัง โดยกล่าวว่า “ภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยว การพัฒนาที่จังหวัดนี้มักคุยกันแต่เรื่องท่องเที่ยว แต่ที่ป่าคลอกช่วงที่ทำแผนชุมชน เรายกเอาวาระเรื่องสวัสดิการชุมชนเป็นวาระของคนภูเก็ต เอาใจนำ เอาทุนเป็นเครื่องมือ บูรณาการทุกภาคส่วน จากตำบลเราขยายผลไปสู่ในระดับจังหวัด ซึ่งที่นี่เราประชุมกันเป็นวิถีชีวิต ซึ่งเราเป็นคนเขียนบท เราเป็นคนกำกับ ต่างจากเมื่อก่อนเราเป็นเพียงผู้แสดง แต่วันนี้เราสามารถเป็นคนกำกับ เลือกนักแสดง เราสามารถกำหนดนักธุรกิจ อบต. และนำหลักการศาสนา มาสู่ภาคปฏิบัติ ที่ป่าคลอกเราทำเรื่องที่ดิน ที่อยู่อาศัย ฯลฯ โดยเราเน้นที่คน เริ่มจากการจัดระบบข้อมูล โยงคนโดยกองทุน ใช้ศาสนาเป็นระเบียบ โยงนักธุรกิจ แก้ปัญหาคนภูเก็ตเรื่องที่ดิน ใช้ท้องถิ่นเป็นศูนย์ประสานงาน ขยับไปถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต องค์กรการเงินมีเป้าหมายอยู่ที่สวัสดิการ ชุมชนต้องได้ผลประโยชน์อย่างยั่งยืน”

ด้านตัวแทนจากกระทรวงมหาดไทย **นายสมพร ไร่บางยาง** รองปลัดกระทรวงมหาดไทย กล่าวแสดงความยินดีกับขบวนการภาคประชาชนที่สามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ดี และเน้นย้ำถึงหลักการในการเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชน โดยระบุว่า “การที่รัฐจะใส่เงินสมทบนั้น

ชาวบ้านต้องเป็นแกนนำหลักในการเคลื่อน ภาคประชาชนเป็นตัวนำ ภาครัฐท้องถิ่นหรือภาคส่วนต่างๆ เป็นตัวหนุน เป็นหัวใจในการเคลื่อน ต้องถือเป็นหัวใจการทำงาน ขับเคลื่อนต่อไป และอย่ากลับไปแบบมือขอรัฐและท้องถิ่น นั้นจะเกิดปัญหาทันที ภาระการเคลื่อนต่อไปเป็นภาระของประชาชน ไม่ใช่ของรัฐ พอช. ฯลฯ เราพร้อมจะมาร่วมขับเคลื่อนกับท่าน อัยการผู้ว่าฯ พมจ.สั่ง แต่ท่านต้องนำสร้างให้อีก 2 พันกว่าแห่ง ให้ลุกขึ้นมาจัดสวัสดิการให้ได้ ท่านต้องเป็นธุระ อย่าปล่อยให้เป็นการขอของท้องถิ่น”

“การปฏิรูปเราต้องเปลี่ยนความคิด กลับประเทศไทยใหม่ กลับที่ความคิด เดินหน้าพัฒนาบ้านเมืองใหม่ เจ้าของอำนาจอธิปไตยได้แสดงความเป็นเจ้าของอำนาจ แล้วหรือยัง ในคณะกรรมการปฏิรูปฯ เราคิดจะคืนอำนาจให้ประชาชนอย่างแท้จริง ต้องเชื่อมั่นในพลังของท่าน สร้างพลังชุมชนฐานล่างให้เข้มแข็ง ถ้าชุมชนกับท้องถิ่นไปด้วยกันเมื่อไหร่ประเทศไทยเข้มแข็ง ท้องถิ่น 7,853 องค์กร เมื่อผูกโยงเข้าด้วยกัน แต่ละแห่งเข้มแข็งก็จะเข้มแข็ง ฐานของบ้านของเมืองเข้มแข็ง” นายสมพรกล่าวเสริม

ทั้งนี้เวที “สมัชชาสวัสดิการชุมชน : ปฏิรูปสังคมจากราก” จะสามารถสร้างสังคมเข้มแข็งอย่างยั่งยืนได้นั้น ชุมชนต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี การประสานพลังการพัฒนาภาคความร่วมมือในระดับจังหวัด การบูรณาการหน่วยงานสนับสนุน เพื่อนำไปสู่การปฏิรูประบบสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็ง บนฐานของการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ■

คำประกาศสมัชชาสวัสดิการชุมชน 2553 สวัสดิการชุมชนปฏิรูปประเทศไทย

การจัดงาน “สมัชชาสวัสดิการชุมชน : ปฏิรูปสังคมจากราก” เมื่อวันที่ 27-28 สิงหาคม 2553 ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งมีขบวนการองค์กรสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศ คณะกรรมการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัด หน่วยงานและองค์กรปกครองท้องถิ่น ร่วมงานกว่า 1,600 คน โดยมีนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มอบเงินสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนครั้งที่ 2 จำนวน 820 กองทุน ทำให้ ณ ปัจจุบันมีการมอบเงินสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนจากรัฐบาลแล้ว 1,195 กองทุน ภายใต้งบประมาณ 215.23 ล้านบาท ผู้รับประโยชน์รวม 813,575 คน ครอบคลุมพื้นที่ 75 จังหวัด

โดยขบวนการองค์กรสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศ ได้ร่วมประกาศหลักการสำคัญของสวัสดิการชุมชนและข้อเสนอต่อรัฐบาล ดังนี้

ต่อจากหน้า 6

คำประกาศสมัชชา

คำประกาศสมัชชาสวัสดิการชุมชน 2553
สวัสดิการชุมชนปฏิรูปประเทศไทย

พวกเราผู้แทนเครือข่ายสวัสดิการชุมชนกว่า 3,500 กองทุนทั่วประเทศ ได้มาประชุมกันที่มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาภิราชแห่งนี้ เพื่อพบทบทวนบทเรียนการทำงานประจำปี แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดสวัสดิการเพื่อชาวชุมชน ทั้งเมืองและชนบท ตลอดจนรวบรวมข้อเสนอในเชิงนโยบาย เสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาสวัสดิการชุมชนมีความแข็งแกร่ง เป็นรากฐานการพัฒนาสวัสดิการสังคมของประเทศต่อไป ผลการแลกเปลี่ยนบทเรียนประสบการณ์ ทางด้านต่างๆ พวกเรามีฉันทามติ ดังนี้

1. เรายึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์ของสวัสดิการชุมชนที่เน้นเป็นการให้อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี เป็นการช่วยเหลือกันและกัน ด้วยน้ำพักน้ำแรง ภูมิปัญญา ทรัพยากรและทุนที่มีอยู่ในชุมชน ให้ชาวชุมชนมีความมั่นคงปลอดภัยทางสังคม เราเชื่อว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนคือองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเอง เป็นการปฏิรูปสังคมจากฐานรากอย่างแท้จริง

2. ในปี 2553 นี้เราสามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้นอีก 510 กองทุน พวกเราขอขอบคุณคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในปีงบประมาณ 2553 เป็นเงิน 727 ล้านบาท และปี 2554 อีก 800 ล้านบาท รวมทั้งการมีมติ ครม.ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนกองทุนสวัสดิการได้อย่างมั่นใจมากขึ้น

3. เรามีความภาคภูมิใจว่ากองทุนสวัสดิการที่เราจัดตั้งขึ้นสามารถให้การช่วยเหลือสมาชิกทั่วประเทศได้เป็นจำนวนมาก ทั้งคนเกิด แก่ เจ็บ ตาย คนด้อยโอกาส ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนจากภัยพิบัติ กองทุนการศึกษา และความเดือดร้อนฉุกเฉินของสมาชิก หลายกองทุนตำบลมีสมาชิกมากกว่า 5,000 คน กองทุนที่มีความแข็งแกร่งสามารถจัดสวัสดิการให้สมาชิกถึง 25 ประเภท มากกว่าระบบสวัสดิการใดๆ ในประเทศ กองทุนสวัสดิการชุมชนได้เปลี่ยนแปลงจิตใจของคนในชุมชนให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เฉลียวทุกข์ เฉลียวสุข และรื้อฟื้นความสัมพันธ์ที่ดีงามของชุมชนกลับมาใหม่ ซึ่งเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงชุมชนที่สำคัญ

4. เราพบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จสำคัญของกองทุนสวัสดิการ คือ การมีผู้นำที่ดี มีความเสียสละ มีทีมงานที่เข้มแข็ง การเปิดกว้างรับสมาชิกทุกกลุ่ม การใช้กลไกทางศาสนาและหลักธรรมเป็นเครื่องนำทาง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเชื่อมโยงกับกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน การบริหารแบบมีส่วนร่วม โปร่งใส และการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.) ทางด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของกองทุน เราต้องมีระบบการเงินบัญชีที่ดี มีความโปร่งใส มีระบบข้อมูลสมาชิกที่ครบถ้วนถูกต้อง ต้องรณรงค์ให้มีสมาชิก

ครอบคลุมประชากรทั้งหมดของเมืองหรือตำบลภายในระยะเวลาสอง - สามปีข้างหน้า ต้องจัดตั้งกองทุนใหม่ให้ครบทุกเมืองทุกตำบล ต้องคำนวณรายรับ - รายจ่ายกองทุนให้มีความสมดุลเพื่อความยั่งยืนของกองทุน ต้องเพิ่มประเภทสวัสดิการและเพิ่มเงินช่วยเหลือให้กับสมาชิกให้มากขึ้น เชิญชวนกองทุนและองค์กรชุมชนอื่นๆ ให้มาจัดสวัสดิการร่วมกัน ต้องระดมทุนเพิ่มเติมเข้ากองทุนด้วยวิธีการต่างๆ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การพัฒนาคณะกรรมการและสมาชิกให้มีทักษะในการบริหารกองทุนให้ร่วมมือกันทำงานอย่างเข้มข้น และต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่ขึ้นมาสืบทอดอุดมการณ์ และการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป

6.) สำหรับการเชื่อมโยงและขยายผล กองทุนสวัสดิการของเราจะไม่ใช้แค่เพื่อการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เท่านั้น แต่จะครอบคลุมไปถึงการช่วยเหลือคนด้อยโอกาสที่แม้ไม่เป็นสมาชิกก็จะได้รับการช่วยเหลือ ครอบคลุมไปถึงการช่วยเหลือการศึกษาของเด็กๆ ของเราแล้วให้เขากลับมาทำงานในชุมชน เชื่อมโยงไปถึงเกษตรอินทรีย์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การจัดการที่ดินเพื่อคนจน และการแก้ปัญหาต่างๆ เรื่องของชุมชน เราต้องพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งตนเอง ไม่ต้องรอการช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ

7. เราเห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิและเพื่อนๆ ของเราที่แนะนำว่า ขบวนการสวัสดิการชุมชนต้องเชื่อมโยงกับขบวนการองค์กรชุมชนโดยรวม เชื่อมโยงหรือเป็นส่วนหนึ่งของสภาองค์กรชุมชนและเชื่อมโยงกับขบวนการประชาชนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย เราจะกลับไปจัดปรับกองทุนของเราให้เกิดการเชื่อมโยงที่วุ่นขึ้นโดยเร็ว กรณีที่มีการเชื่อมโยงกันอยู่แล้ว เราจะทำให้สะพานเชื่อมนั้นแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

8. เราเห็นร่วมกันว่าการจัดสวัสดิการของเราในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการทำงานในเชิงตั้งรับ คือรับมือกับปัญหาสุขภาพต่างๆ ของสมาชิก เราจะยกระดับให้กองทุนของเราจะทำงานในเชิงรุก ซึ่งก็คือการเสริมสร้างสุขภาพของสมาชิกให้สมบูรณ์แข็งแรง ลดการเบิกค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ซึ่งจะทำให้กองทุนของเราสามารถขยายประเภทสวัสดิการไปยังด้านอื่นๆ และมีความยั่งยืนในระยะยาว

9. กว่าหนึ่งปีที่ผ่านมา ขบวนการองค์กรสวัสดิการชุมชนได้ร่วมทำงานกับคณะกรรมการสวัสดิการในระดับจังหวัด ซึ่งหลายจังหวัดสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีระหว่างชุมชนกับหน่วยราชการ แต่บางจังหวัดก็ยังคงต้องปรับปรุงพัฒนา อย่างไรก็ตาม เครือข่ายสวัสดิการชุมชนยังยืนยันหลักการว่าเราจะทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทุกหน่วยงาน โดยจัดปรับความสัมพันธ์ให้มีความเหมาะสม เพราะการประสานงานกับหน่วยราชการต่างๆ ในจังหวัดนี้เองที่ทำให้ขบวนการสวัสดิการมีกำลังคนทำงานหลายหลากภาคส่วนร่วมกันทั่วประเทศกว่า 2,100 คน

10. กองทุนสวัสดิการชุมชนทุกหนแห่งจะสร้างความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน สถาบันการศึกษา ในท้องถิ่นในจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนให้มีคุณภาพและมีความยั่งยืน

แต่ลำพังการขับเคลื่อนขบวนการสวัสดิการชุมชนด้วยสมาชิกชุมชนเองนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ให้กับระบบสวัสดิการของประเทศ ขบวนการสวัสดิการชุมชนใครมีข้อเสนอให้รัฐบาลและภาคีที่เกี่ยวข้องสนับสนุนขบวนการเราในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. แม้รัฐบาลชุดนี้ได้ให้การสนับสนุนสวัสดิการชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่การสนับสนุนสวัสดิการชุมชนจากรัฐในปัจจุบันยังไม่มี ความมั่นคงถาวร เครือข่ายสวัสดิการชุมชนเสนอให้รัฐบาลกำหนดมาตรการ แผนแม่บทหรือกฎหมาย เพื่อยกระดับสวัสดิการชุมชนจากแค่โครงการรายปีที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงตามภาวะทางการเมืองเป็นระบบที่มีความมั่นคง ยั่งยืนมากกว่าเดิม

2. คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศไทยทุกคนต้องนำเอาระบบและกระบวนการสวัสดิการชุมชนมากำหนดเป็นสาระสำคัญของ การปฏิรูปประเทศไทยเพราะนี่คือกลไกการคุ้มครองทางสังคมของชุมชนที่สำคัญมาก

3. คณะกรรมการกระจายอำนาจต้องกำหนดแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเรื่องการสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อให้การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ถาวร ไม่ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของผู้บริหาร

4. จุดอ่อนของมาตรการการช่วยเหลือทางสังคมและสวัสดิการสังคมต่างๆ ในปัจจุบัน คือ การเน้นการช่วยเหลือรายบุคคล ใช้งบประมาณมาก และรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลาง ซึ่งไม่มีความยั่งยืนและจะเป็นภาระด้านงบประมาณในระยะยาว รัฐบาลควรปรับเปลี่ยนมาตรการช่วยเหลือทางสังคมหรือสวัสดิการสังคมที่มีอยู่ในปัจจุบันของทุกหน่วยงานให้มีความยั่งยืน ถ้าโครงการหรือมาตรการไหนเป็นสวัสดิการที่กองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถจัดการได้ในระดับชุมชน ให้ปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ โดยสนับสนุนงบประมาณตรงให้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ เพราะกองทุนรู้จักและเข้าใจปัญหาของกลุ่มผู้เดือดร้อนมากกว่า จัดการได้รวดเร็วกว่า ต้นทุนดำเนินการต่ำกว่าการดำเนินการโดยหน่วยงานหลายเท่าตัว การจัดการดังกล่าวจะทำให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

5. ขอให้รัฐบาลออกมาตรการเพื่อสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนนอกเหนือจากการสนับสนุนงบประมาณโดยตรง เช่น มาตรการด้านภาษี ด้านการเงินการคลัง การให้กองทุนซื้อพันธบัตรอัตราดอกเบี้ยสูงพิเศษ การสร้างสินทรัพย์ถาวรของกองทุน เป็นต้น เพื่อให้กองทุนสวัสดิการสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว เพราะในอนาคตกองทุนสวัสดิการชุมชนจะเป็นระบบซึ่งเป็นที่พักของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ไม่ได้รับการคุ้มครองจากระบบอื่นๆ

ท่ามกลางกระแสความตื่นตัวเรื่องการปฏิรูปประเทศไทยที่ทุกฝ่ายในสังคมจะเข้ามามีส่วนร่วม กองทุนสวัสดิการชุมชนคือองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจากฐานรากไปสู่สังคมแห่งความมั่นคงของมนุษย์และชุมชน ■

ขอให้รัฐบาลออกมาตรการเพื่อสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนนอกเหนือจากการสนับสนุนงบประมาณโดยตรง เช่น มาตรการด้านภาษี ด้านการเงินการคลัง ฯลฯ

ชุมชนร่วมงานปฏิรูปการจัดการที่ดินและที่อยู่อาศัยกว่า 11,000 คน เสนอรัฐบาลเร่งแก้กฎระเบียบที่ติดขัดและหนุนกองทุนที่ดินระดับท้องถิ่น

รายงาน
WIFIU

■ กองบรรณาธิการ

ตามที่องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้วันจันทร์แรกของเดือนตุลาคมทุกปีเป็นวันที่อยู่อาศัยโลก เพื่อรณรงค์ให้ทุกคนได้ตระหนักถึงปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับประเทศไทยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับขบวนการองค์กรชุมชนและองค์กรร่วมจัด 23 องค์กร ได้ร่วมกันจัดงานวันที่อยู่อาศัยโลกในประเทศไทยระหว่าง 7 - 23 ตุลาคม 2553 ภายใต้หัวข้อหลักประจำปี คือ “ปฏิรูปการจัดการที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย โดยขบวนการชุมชนและท้องถิ่น”

การจัดงานที่ผ่านมา มีพื้นที่จัดงานทั้งในพื้นที่เมืองและชนบท 9 เมือง/ตำบล 9 จังหวัด มีผู้นำชุมชน หน่วยงานต่างๆ ร่วมงานกว่า 11,000 คน กิจกรรมสำคัญในงาน ได้แก่ การเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์แนวทางแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน การศึกษาดูงานพื้นที่รูปธรรมและการจัดกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวข้อง เช่น การเปิดตลาดนัดความรู้ บันทึกร่วมมือ การเดินรณรงค์ การมอบประกาศเกียรติคุณ การมอบกองทุน การฝึกปฏิบัติทำแผนที่ GIS เป็นต้น โดยมีรัฐมนตรีร่วมเป็นประธานในการเปิดงานในภาคต่างๆ จากการจัดในระดับพื้นที่ได้นำมาสู่การประมวลข้อสรุปร่วมกันในแต่ละภาค

สำหรับการสัมมนาระดับชาติเมื่อวันที่ 21 - 22 ตุลาคม 2553 ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยในวันที่ 21 ตุลาคม ได้มีพิธีเปิดการสัมมนา และการจัดเวทีสัมมนาส่วนกลางเรื่อง “**ความรู้คือพลัง : ปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยขบวนการชุมชนท้องถิ่น**” ซึ่งแบ่งเป็น 7 ห้องเรียนรู้ ประกอบด้วย ห้องที่ 1 เปลี่ยนกองทุนชาติด้วยกองทุนเมือง ห้องที่ 2 ที่ดินเพื่อวิถีการดำรงชีวิตและการผลิต ห้องที่ 3 การจัดการที่ดินร่วมโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ห้องที่ 4 คินอำนาจชุมชนท้องถิ่นในการจัดการที่ดิน ห้องที่ 5 ข้อมูลคืออำนาจ : ชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเอง ห้องที่ 6 การจัดการที่ดินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่เฉพาะ (ท้องเที่ยว/เมืองเก่า/กลุ่มเฉพาะถิ่น/คนไร้บ้าน) ห้องที่ 7 บทบาทสถาบันการศึกษาและเครือข่ายพลังสังคม : ร่วมพัฒนาชุมชนมั่นคง มีผู้เข้าร่วมการสัมมนา ซึ่งประกอบด้วย

ตัวแทนชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา กลุ่ม/เครือข่ายองค์กรเอกชน หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ รวม 1,700 คน

จากนั้นได้มีการประมวลภาพรวมจากข้อสรุปแต่ละภาคและผลการจัดสัมมนา ส่วนกลาง โดยสังเคราะห์จัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับทิศทางการปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนและท้องถิ่น ให้กับฝ่ายรัฐบาล และคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปประเทศไทย ในวันที่ 22 ตุลาคม 2553

การจัดงานในวันที่ 22 ตุลาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานเปิดงาน มีการอ่านสารสันเนื่องในวันที่อยู่อาศัยโลกประจำปี 2553 โดยผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (UNESCAP) ประจำประเทศไทย การกล่าวรายงานผลการจัดการสัมมนา “ปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยขบวนการองค์กรชุมชนท้องถิ่น” เนื่องในงานวันที่อยู่อาศัยโลก และมอบข้อเสนอการแก้ไขปัญหาดินทำกินและที่อยู่อาศัย โดยขบวนการองค์กรชุมชนท้องถิ่นต่อประธาน จากนั้นเป็นการมอบกองทุนเมือง 15 เมือง และมอบนโยบายการแก้ไขปัญหาดินทำกินและที่อยู่อาศัย และกล่าวปิดการสัมมนา “ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยขบวนการองค์กรชุมชนท้องถิ่น” เนื่องในงานวันที่อยู่อาศัยโลก

สำหรับข้อเสนอของเครือข่ายองค์กรชุมชนที่ร่วมแก้ปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยทั่วประเทศที่เกิดจากการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานและผลักดันนโยบายการปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยขบวนการองค์กรชุมชนและท้องถิ่นที่จะนำไปสู่ความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน มีดังต่อไปนี้

1. ร่วมกันจัดทำข้อมูลผู้เดือดร้อน

และข้อมูลที่ดินที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบลและเมือง ทั้งในส่วนของข้อมูลครัวเรือน ประวัติชุมชน แผนที่ทำมือ แผนที่ในระบบ GIS เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหา

2. จัดทำกติกาการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกันของชุมชนและเอกสารรับรองสิทธิ์หรือที่เรียกว่า “**โฉนดชุมชน**” เพื่อให้ชุมชนสามารถรักษาที่ดินที่อยู่อาศัยไว้ได้ชั่วลูกหลาน

3. การปรับวิธีการผลิต ทำการเกษตรแบบยั่งยืน เพื่อรักษาคุณภาพของดิน น้ำ ป่า และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ และใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือการจัดการที่ดินและเชื่อมโยงงานพัฒนาของชุมชนในตำบล

4. จัดตั้งและพัฒนากองทุนที่ดินและที่อยู่อาศัยระดับชุมชนสู่การเป็นกองทุนระดับเมืองหรือตำบล จัดตั้งกองทุนรักษา ดิน-รักษาบ้าน บูรณาการการจัดการทุนต่างๆ ภายในชุมชนเพื่อใช้เป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ครอบคลุมทุกเรื่อง

5. ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนที่ และแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพัฒนาเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่นในการจัดการที่ดิน ที่อยู่อาศัย และทรัพยากร นำที่ดินที่ชุมชนอยู่อาศัยทำกินอยู่แล้วหรือที่ดินว่างในท้องถิ่น มาจัดเป็นที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของชุมชน

6. ร่วมแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินสำหรับกลุ่มเฉพาะ เช่น คนไร้บ้าน ชนเผ่า ชาวเล ฯลฯ ควบคู่ไปกับการจัดการเรื่องสิทธิ พัฒนาพื้นที่เมืองเก่าให้มีชีวิต โดยคนสามารถอยู่ร่วมกับเมืองเก่าได้อย่างกลมกลืน รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคี สถาบันวิชาการ ภาคประชาสังคมและธุรกิจเอกชน ในการสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ ของชุมชน

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลเกี่ยวกับทิศทางการปฏิรูปที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยโดยชุมชนและท้องถิ่น มีดังนี้

1. จัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุนสินเชื่อบ้านมั่นคงที่ได้อนุมัติในหลักการแล้วอีก 3,000 ล้านบาท

2. เร่งรัดให้สำนักงานกฤษฎีกาพิจารณาร่างกฎกระทรวงว่าด้วยการยกเว้นผ่อนผัน หรือกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารสำหรับโครงการบ้านมั่นคง เพื่อมีผลบังคับใช้ภายในเดือนธันวาคม 2553 และเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยคนจน

3. การเร่งรัดให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการตามมติคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ในการพิจารณาแก้ไขระเบียบหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ให้เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว

4. กระจายอำนาจการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยให้ได้ข้อยุติในระดับท้องถิ่นและจังหวัดให้มากที่สุด โดยให้มีระเบียบรองรับการจัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาดินและที่อยู่อาศัยระดับจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีองค์ประกอบคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนท้องถิ่น

5. เร่งหามาตรการให้หน่วยงานรัฐซึ่งรับผิดชอบดูแลที่ดินนำที่ดินที่ชุมชนอยู่อาศัย/ทำกินอยู่แล้ว มาจัดการร่วมโดยชุมชน ไม่ใช่ให้สิทธิ์ให้เขาเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินในเขตป่า และในส่วนของที่ดินสาธารณะขอให้ผ่านเสียงส่วนใหญ่ในเวทีประชาคม รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินประเภทต่างๆ โดยกระจายให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการที่ดินทุกประเภทร่วมกับชุมชน

6. สนับสนุนการจัดตั้งและสมทบงบประมาณไปที่กองทุนที่ดินที่อยู่อาศัยระดับท้องถิ่นทั้งในระดับเมืองและตำบล โดยไม่รวมศูนย์อยู่ที่กองทุนธนาคารที่ดินส่วนกลาง

7. การสนับสนุนการดำเนินการตามข้อเสนอการปฏิรูปประเทศไทย ในเรื่องสำคัญเร่งด่วน คือ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น มาตรการภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และการแก้ไขปัญหาดิน ■

ขบวนการชุมชนเสนอ 6 วาระเร่งด่วนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย

ขบวนการชุมชนเพื่อการปฏิรูปยื่น 6 ข้อเสนอภาคประชาชน ภายหลังระดมปัญหาเร่งที่กระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนที่จำเป็นต้องปฏิรูปและได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนในหลายเรื่อง พร้อมทั้งข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐถึงคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป (คสป.) ผ่าน ศ.นพ.ประเวศ วะสี ประธานกรรมการสมัชชาปฏิรูป หวังสร้างแนวทางแก้ไขในระดับพื้นที่ที่ชุมชนจะจัดการแก้ไขปัญหาได้เอง และการแก้ไขปัญหในระดับโครงสร้าง นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่รัฐต้องดำเนินการ

เมื่อวันที่ 14 - 15 กันยายน 2553 ที่ผ่านมา ณ โรงแรมรามารักษ์เดนท์ คณะกรรมการเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปร่วมกับเครือข่ายองค์กรชุมชน 5 ภูมิภาค และ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดสัมมนา “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองสู่การปฏิรูปประเทศไทย” โดยผู้เข้าร่วมการสัมมนา ประกอบด้วย คณะกรรมการปฏิรูป คณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน คณะกรรมการเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูป คณะทำงานขับเคลื่อนการปฏิรูปเบื้องต้นระดับจังหวัดทั้ง 76 จังหวัดองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวนประมาณ 800 คน ได้ร่วมกันระดมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเสนอแนวทางการปฏิรูป สังเคราะห์ ประเด็นปัญหาเร่งด่วนและแนวทางแก้ไขปัญหา ยืนยันเป็นข้อเสนอภาคประชาชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ■

ข้อเสนอภาคประชาชน : แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาระดับเร่งด่วน และข้อเสนอเชิงนโยบาย

สภาพปัญหา	แนวทางแก้ไขโดยชุมชนท้องถิ่น	ข้อเสนอนโยบายรัฐ/เรื่องเร่งด่วน
1. ปัญหาที่ดินทำกินและที่ดินอยู่อาศัย ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน กลุ่มทุนกับชุมชน การประกาศเขตที่รัฐกับที่ทำกิน เกษตรกรไร้ที่ทำกิน ที่ดินติดจำนองถูกยึด กว้างซื้อที่ดิน ชุมชนแออัดไม่มีสิทธิในที่ดินอยู่อาศัย กฎหมายที่ดินรวมศูนย์ที่ส่วนกลางหลายหน่วยงาน ฯลฯ	1. การรวบรวมข้อมูลปัญหาที่ดินในตำบล ทั้งในส่วนผู้เดือดร้อนและที่ดินที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา แผนที่รวมถึงกรณีเร่งด่วนที่ชาวบ้านถูกจับกุม 2. การร่วมวางแผนใช้ที่ดินในพื้นที่ พัฒนาพื้นที่รูปธรรมการจัดการที่ดินโดยชุมชน ตั้งกองทุนที่ดิน 3. การขอ กข้อบัญญัติท้องถิ่นการจัดการที่ดิน การดูแลทรัพยากรในตำบล	1. ยุติการจับกุมดำเนินคดี การไล่รื้อชาวบ้าน กรณีพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน 2. เร่งออกประกาศกระทรวงมหาดไทยให้ อปท.ที่มีความพร้อมสามารถดำเนินการจัดการที่ดิน ที่อยู่อาศัยร่วมกับชุมชน ตามที่คณะกรรมการกระจายอำนาจมีมติไปแล้ว 3. เร่งนำที่ดินที่ชุมชนอยู่อาศัยทำกินมานานแต่ถูกประกาศเป็นเขตที่ดินรัฐ รวมทั้งที่รัฐที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์/ที่หมดสัมปทาน มาให้ชุมชนจัดการในรูปแบบโฉนดชุมชน 4. เร่งการจัดตั้งสถาบันกองทุนธนาคารที่ดิน และการออกมาตรการทางภาษีที่ดินสิ่งปลูกสร้างเพื่อเป็นแหล่งเงินกองทุน 5. ยุติการประกาศเขตที่ดินรัฐ เขตอนุรักษ์โดยไม่กั้นพื้นที่ชุมชนอยู่อาศัยทำกินก่อน
2. ยุติโครงการพัฒนาของรัฐ/การอนุญาตโครงการขนาดใหญ่ของเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชน ได้แก่ โครงการพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ โครงการท่าเรือปากบารา จ.สตูล โครงการเหมืองแร่ (เหมืองทอง โปแตช ลิกไนต์) โรงกลูเทิลิก โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด	1. การรวมกลุ่มผู้เดือดร้อนได้รับผลกระทบ ให้รับรู้ข้อมูล นำมาหารือแนวทางแก้ไข/ข้อเสนอในเวทีสภาองค์กรชุมชน (จัดตั้งสภาฯ กรณีที่ยังไม่มี) 2. ร่วมกับภาคประชาสังคม/ภาควิชาการ สื่อต่างๆ ในการศึกษาข้อมูล สื่อสารสาธารณะ	1. การประกาศยุติโครงการที่มีข้อมูลว่าส่งผลกระทบต่อชุมชน 2. ให้เปิดเผยข้อมูลโครงการต่างๆ และแผนพัฒนาที่จะลงพื้นที่อย่างรอบด้าน การรับฟังความเห็นชุมชนในพื้นที่ ก่อนการพิจารณาอนุญาต
3. ปัญหาหนี้สินนอกระบบ หนี้สินเกษตรกร ซึ่งสัมพันธ์กับปัญหาที่ดินและราคาผลผลิต	1. กลุ่มออมทรัพย์ สถาบันการเงินชุมชน การบูรณาการทุนภายในชุมชน ร่วมแก้ไขปัญหาหนี้สินสมาชิก 2. การจัดทำบัญชีครัวเรือน แผนชุมชน วางเป้าหมายการลดค่าใช้จ่าย ปลดหนี้สิน	1. การชะลอการฟ้องร้องดำเนินคดีการยึดที่ดินที่เป็นหลักประกันเงินกู้ ปรับโครงสร้างหนี้ 2. สนับสนุน/เปิดระเบียบให้เกิดการบูรณาการกองทุนที่มาจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐให้เอื้อต่อการจัดการของชุมชน สามารถใช้เป็นแหล่งแก้ไขปัญหานี้ของชุมชนได้
4. ปัญหาด้านการเมือง ความขัดแย้งการใช้อำนาจรัฐ - การไล่ล่า จับกุมผู้มีคามการเมืองแตกต่างที่ก่อให้เกิดความไม่ปรองดอง - ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ - ปัญหาผู้มีอิทธิพล - การบังคับการใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เลือกปฏิบัติ	1. การจัดเวทีพูดคุยภายในชุมชน/สภาองค์กรชุมชนโดยไม่แยกฝ่าย เน้นการร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกันให้เกิดพลังรูปธรรม	1. ยุติการไล่ล่าจับกุมผู้มีความคิดต่างทางการเมือง 2. ยกเลิกการส่งทหาร/เพิ่มกำลังทหารในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เปิดให้พื้นที่ที่มีการร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาเองมากขึ้น 3. แก้ไขปัญหาผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบุกรุกทรัพยากร ยาเสพติด ข้าราชการการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
5. ปัญหาด้านสังคม ยาเสพติด ยาสูบ ความปลอดภัย	1. การจัดกลุ่มเยาวชน เปิดพื้นที่เยาวชนในการร่วมกันทำกิจกรรมสร้างสรรค์ สานต่องานพัฒนาชุมชน เพื่าระวังยาเสพติด การมีกติกาธรรมนูญชุมชน	
6. ปัญหาการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น และระบบการจัดสรรงบประมาณ		1. กระจายภารกิจ งบประมาณ และบุคลากรสู่พื้นที่ให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการงานพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยตนเอง 2. เปิดให้ชุมชนเป็นผู้จัดทำโครงการและใช้งบประมาณภายใต้แผนยุทธศาสตร์จังหวัด และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานและการใช้งบประมาณตามยุทธศาสตร์จังหวัด

6 ชุมชนจากเครือข่ายฟื้นฟูชุมชนเมืองเชิงอนุรักษ์ย่านป้อมปราบฯ-พระนคร จัดโครงการ “เตร่ ตรอก ลัดรั้วบ้าน พื้นตำนานป้อมปราบฯ พระนครครั้งที่ 1” ในวันนี้ที่อยู่อาศัยโลก

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สำนักงานวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สพช. สสส. หอศิลป์ ตาตุ และเครือข่ายฟื้นฟูชุมชนเมืองเชิงอนุรักษ์ย่านป้อมปราบฯ-พระนคร จัดงาน “เตร่ ตรอก ลัดรั้วบ้าน พื้นตำนานป้อมปราบฯ พระนคร ครั้งที่ 1” ภายใต้เทศกาล “ที่อยู่อาศัยโลก 2553

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์ 6 ชุมชนประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อันได้แก่ ชุมชนวังกรมพระสมมตอมรินทร์ (เขตพระนคร) ชุมชนบ้านบาตร ชุมชนวัดสระเกศ ชุมชนลิตาราม ชุมชนจักรพรรดิพงษ์ และชุมชนวัดสุนทรธรรมทาน (เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย) ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และสถาปัตยกรรม ทั้งยังส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยชุมชนเองให้ยั่งยืนสืบต่อไป

โดยผู้แทนหน่วยงานที่ร่วมเปิดงานเปิดตรอกให้เตร็ดเตร่ทำงานของเครือข่ายชุมชนเชิงอนุรักษ์คือ นางสาวกนิษฐา ปรีชาพิชคุปต์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) นายดนุช อิศรเสนา ณ อยุธยา หัวหน้าฝ่ายบริหารงานชุมชน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ นางกฤษณา แสงไชย ผู้แทนเครือข่ายฟื้นฟูชุมชนเมืองเชิงอนุรักษ์ย่านป้อมปราบฯ-พระนคร

เครือข่ายฟื้นฟูชุมชนเมืองเชิงอนุรักษ์

ย่านป้อมปราบฯ-พระนคร เปิดตรอกให้เตร็ดเตร่ทำงานอย่างเป็นทางการในงาน “เตร่ ตรอก ลัดรั้วบ้าน พื้นตำนานป้อมปราบฯ พระนคร ครั้งที่ 1” เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2553 ซึ่งมี 6 ชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ และกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งประกอบด้วย **ชุมชนวังกรมพระสมมตอมรินทร์** วังโบราณ แหล่งสังฆทานเก่าแก่ **ชุมชนบ้านบาตร** “เล่าขานตำนาน

200 ปี อาชีพคนตีบาตร” สาธิต-ทดลอง การทำบาตร 21 ขั้นตอน ชมร่ำวงบ้านบาตร สามัคคี เยี่ยมดูบ้านไม้เก่า

ชุมชนวัดสระเกศ “โรงศพตี ฝีมือ เชียงไต้” ชมวิถีชีวิตแบบจีน บริเวณตรอก เชียงไต้ สาธิตการทำโลงศพ

ชุมชนลิตาราม “แหล่งค้าไม้ รวม คนมีฝีมือด้านละคร ทำขวัญนาคร” ชมโบสถ์ วิหารเก่าแก่สมัยรัชกาลที่ 2 ณ วัดลิตาราม ชมสาธิตชกมวยไทย ดูการทำข้าวเกรียบปากหม้อ ตามดูเครื่องใช้โบราณสมัย รัชกาลที่ 6 ณ บ้านหลวงวิศาลดรุณกร

ชุมชนจักรพรรดิพงษ์ “แหล่งรวม กุ้งฝีมือดี อาหารอร่อย” ชมร้านกาแฟโบราณ บ้านไม้สักเก่า โรงพิมพ์ โบราณ พร้อมชมนิทรรศการ 6 ชุมชน

ณ ตึกอนุรักษ์ TAT

ชุมชนวัดสุนทรธรรมทาน “ศูนย์รวม ชาวนางเลิ้ง วัฒนธรรมเก่าในวังวรดิษฐ์” ชมบ้านศิลปะ ชุมชน ละครชาตรีรำซัด งานปักสะตึงชุดละคร โรงหนังเฉลิมมานิ เยี่ยมชมบ้านมิตร ชัยบัญชา และกิจกรรม เวทีวัฒนธรรมชุมชน ณ วัดสระเกศ การแสดงของแต่ละชุมชน 6 ชุมชน ดนตรี การออกซุ้มอาหารของชาวชุมชน ประกวดอาหารอร่อยและขึ้นชื่อของแต่ละชุมชน

นอกจากนี้ยังมีการแสดงนิทรรศการ ภาพถ่ายเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของ 6 ชุมชน ซึ่งจัดในพิพิธภัณฑ์ (ชุมชน) แอ๊ด (ผนังบ้าน ริมรั้ว และลานกิจกรรมของชุมชน) ผ่านมุมมองจากช่างภาพ 3 ท่าน คือ คุณเรืองรอง รุ่งรัศมี นักคิด นักเขียน และนักเดินทาง การทำบาตร 21 ขั้นตอน ชมร่ำวงบ้านบาตร สามัคคี เยี่ยมดูบ้านไม้เก่า **ชุมชนวัดสระเกศ** “โรงศพตี ฝีมือ เชียงไต้” ชมวิถีชีวิตแบบจีน บริเวณตรอก เชียงไต้ สาธิตการทำโลงศพ **ชุมชนลิตาราม** “แหล่งค้าไม้ รวม คนมีฝีมือด้านละคร ทำขวัญนาคร” ชมโบสถ์ วิหารเก่าแก่สมัยรัชกาลที่ 2 ณ วัดลิตาราม ชมสาธิตชกมวยไทย ดูการทำข้าวเกรียบปากหม้อ ตามดูเครื่องใช้โบราณสมัย รัชกาลที่ 6 ณ บ้านหลวงวิศาลดรุณกร **ชุมชนจักรพรรดิพงษ์** “แหล่งรวม กุ้งฝีมือดี อาหารอร่อย” ชมร้านกาแฟโบราณ บ้านไม้สักเก่า โรงพิมพ์ โบราณ พร้อมชมนิทรรศการ 6 ชุมชน

พอช. อนุมัติงบประมาณฟื้นฟูชุมชนผู้ประสบอุทกภัย 7 ล้านบาท พร้อมพักชำระหนี้สินเชื่อชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

นางทิพย์รัตน์ นพดลารมย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เปิดเผยว่า คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนมีมติอนุมัติงบประมาณจากโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน เพื่อช่วยเหลือและฟื้นฟูชุมชนที่ประสบภัยน้ำท่วมวงเงิน 7 ล้านบาท

ผู้อำนวยการ พอช. กล่าวว่า สถาบันฯ จะทำงานร่วมกับเครือข่ายชุมชนในพื้นที่ที่ประสบภัย เพื่อให้ชุมชนและผู้ประสบภัยเป็นแกนหลักในการดำเนินการ และประสานกับท้องถิ่นและภาครัฐที่ดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งแผนการสนับสนุนมีสองระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่เน้นการสำรวจข้อมูล ความเสียหาย การช่วยเหลือเฉพาะหน้าที่เป็นความจำเป็นเร่งด่วน รวมทั้งการ

สำรวจชุมชนที่ใช้สินเชื่อจาก พอช. ซึ่งได้รับความเดือดร้อนที่เป็นผลกระทบจากอุทกภัย

ในครั้งนี้อย่างพักชำระหนี้และไม่คิดอัตรา ดอกเบี้ย

นางทิพย์รัตน์ นพดลารมย์

สำหรับแผนระยะที่สอง มุ่งการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชน เช่น การวางแผนฟื้นฟูชุมชนที่ประสบภัย การสนับสนุนการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น การสร้างบ้านพักชั่วคราว การฟื้นฟูระบบสาธารณสุขโรคที่จำเป็น เช่น ถนน น้ำอุปโภค-บริโภค รวมทั้งสนับสนุนการทำแผนป้องกันภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยงภัย เป็นต้น ■

เครือข่ายองค์กรชุมชนภาคใต้ซ่อมสร้างบ้านผู้ประสบภัยที่ จ.สงขลา

จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับผลกระทบทั้งจากอุทกภัยและवादภัยอย่างรุนแรง เครือข่ายองค์กรชุมชน จ.สงขลา ได้ตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชน จ.สงขลา เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ อ.สะทิงพระ การช่วยเหลือเน้นการสร้าง ซ่อมแซมบ้านที่เสียหายเนื่องจากถูกพายุพัดพา

นายสามารถ สุขบรรจง เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ภาคใต้ เปิดเผยว่า ในช่วงสองวันที่ผ่านมาเครือข่ายองค์กรชุมชนใน จ.สงขลา ได้ระดมทีมช่างชุมชนอาสาของเครือข่ายองค์กรชุมชนจากจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้ช่วยซ่อมสร้างบ้านประชาชนที่ได้รับความเสียหายในพื้นที่ตำบลเกาะใหญ่ ตำบลเชิงแส อ.กระแสดินธิ และตำบลบ่อแดง ต.กระดังงา อ.สะทิงพระ จ.สงขลา โดยช่วยซ่อมบ้านเสร็จไปแล้ว 23 หลังคาเรือน ซึ่งตั้งเป้าว่าจะซ่อมสร้างบ้านภายในสัปดาห์นี้จำนวน 100 หลังคาเรือน

นายระนอง ชันสุวรรณ ผู้ประสานงานเครือข่าย

องค์กรชุมชนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยและรองประธานที่ประชุมระดับจังหวัดสภาองค์กรชุมชน จ.สงขลา ระบุว่าพื้นที่เป้าหมายของการช่วยเหลืออยู่ใน 4 อำเภอ คือ อ.ระโนด อ.สะทิงพระ อ.กระแสดินธิ และ อ.สิงหนคร ซึ่งมีบ้านเรือนของประชาชนได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมากหลายพันหลังคาเรือน โดยเสียหายหนักเช่นพังทั้งหลังไม่ต่ำกว่า 500 หลังคาเรือน

เครือข่ายชุมชนได้ให้ความสำคัญกับชาวบ้านที่ยากจนและได้รับความเสียหายหนัก เช่น ถ้ากระเบื้องเสียหาย 200 แผ่นขึ้นไปถือว่าเสียหายหนัก ส่วนงบประมาณในการทำงานในช่วงนี้มาจากการระดมงบประมาณของเครือข่ายองค์กรชุมชนในภาคใต้ และการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อการซ่อมสร้างจากท้องถิ่น ส่วนแรงงานในการก่อสร้างเป็นช่างชุมชนอาสาที่มาช่วยงานวันละไม่ต่ำกว่า 50 คน จากสตูล นครศรีธรรมราช และจะทยอยมาช่วยจากจังหวัดต่างๆ เช่น สุราษฎร์ พัทลุง

ทั้งนี้พื้นที่ 4 อำเภอที่ได้รับความเสียหายหนักในครั้งนี้ เป็นพื้นที่ทำงานโครงการแก้ปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยทำจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ชุมชนเป็นแกนหลักภายใต้โครงการไทยเข้มแข็ง ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. เป็นหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งหลายตำบลที่ประสบภัยจะมีคณะกรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับตำบลให้ข้อมูลช่วยเหลือครัวเรือนที่ลำบากที่สุดก่อน

นายระนองระบุว่า จังหวัดสงขลาได้มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนแล้วจำนวน 47 ตำบล ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติใน 15 ตำบล ซึ่งพื้นที่ที่ไม่ได้รับความเสียหาย 30 ตำบลจะดำเนินการช่วยเหลือพี่น้องในพื้นที่ประสบภัยต่อไป

อนึ่ง ศูนย์ประสานงานได้เปิดบัญชี ชื่อบัญชี "ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน จ.สงขลา" ธนาคารกรุงไทย สาขาสะทิงพระ หมายเลขบัญชี 923-0-0593-5 ผู้มีจิตศรัทธา สามารถสมทบงบประมาณเพื่อการซ่อมสร้างบ้านผู้ประสบภัยได้ที่หมายเลขบัญชีดังกล่าว ■

ภาพการช่วยเหลือชาวบ้านทประสบภัยน้ำท่วมท จ.สงขลา

นายกฯมอบโล่ให้ พอช.จากการสนับสนุนตนกล้าคุณธรรมสวัสดิการชุมชน

• ดวงมณี เครื่องร้อน

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี มอบโล่ประกาศเกียรติคุณให้กับ นางทิพย์รัตน์ นพพลารมย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในฐานะที่สถาบันให้การสนับสนุนโครงการต้นกล้าอาชีพ ที่ห้องวิภาวดีบอลรูม โรงแรมโซฟิเทล เซ็นทาราแกรนด์ ลาดพร้าว เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2553 โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้ง 76 จังหวัด สถาบันจัดฝึกอบรมหรือ Service Provider (SP) 78 หน่วยงาน ผู้แทนโครงการพิเศษ 12 โครงการชะลอ เลิกจ้าง เนชั่นทีวี สมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย สถานีเคเบิลทีวี และตัวแทนต้นกล้าที่ประสบผลสำเร็จ รวม 200 หน่วยงาน/คน เข้ารับโล่เกียรติคุณและประกาศประกาศนียบัตรประกาศเกียรติคุณ

นายกนก วงษ์ตระหง่าน ที่ปรึกษา นายกรัฐมนตรี ประธานคณะอนุกรรมการ ดำเนินการโครงการต้นกล้าอาชีพ กล่าว รายงานโดยสรุปว่า โครงการต้นกล้าอาชีพ เป็นโครงการเร่งด่วนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โครงการหนึ่งของรัฐบาล อันเนื่องมาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจของโลกเมื่อเดือน มกราคม 2552 รัฐบาลจึงมีแนวคิดที่จะ พัฒนาศักยภาพของผู้ว่างงานให้มีความรู้ และทักษะใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยสนับสนุน ค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรม และสำหรับการประกอบอาชีพในภูมิลำเนาบ้านเกิด

โดยกำหนดเป้าหมายไว้ 500,000 คน และ เริ่มดำเนินการฝึกอบรมตั้งแต่เดือนเมษายน 2552 จนถึงเดือนพฤษภาคม 2553 มีผู้สมัครเข้าอบรมโครงการมากกว่า 800,000 คน และได้รับการอบรมมากกว่า 500,000 คน ผู้ผ่านการอบรมสามารถกลับไปประกอบอาชีพได้ประมาณ 400,000 คน ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 80 ของผู้รับการอบรมทั้งหมด

การฝึกอบรมโครงการต้นกล้าอาชีพ แบ่งเป็นกลุ่ม คือ **กลุ่มต้นกล้าปกติ** ได้แก่ กลุ่มผู้ว่างงาน ผู้สำเร็จการศึกษาใหม่ และ ประชาชนผู้สนใจเข้าอบรมด้านการเกษตร

ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 305,000 คน **กลุ่มต้นกล้าพิเศษ** ได้แก่ กลุ่มว่างงานเฉพาะกิจตามนโยบายรัฐบาล เช่น โครงการคืนครูให้นักเรียน โครงการทำดีมีอาชีพร่วมกับ กอ.รมน. โครงการขึ้น ทะเบียนเกษตรกร เป็นต้น จำนวนกว่า 150,000 คน **กลุ่มชะลอเลิกจ้าง** ได้แก่ โครงการความร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชน เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมไทย เป็นต้น จำนวนกว่า 46,000 คน

ทั้งนี้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน รับผิดชอบการฝึกอบรมโครงการ **"ต้นกล้าคุณธรรมสวัสดิการชุมชน"** เพื่อสร้างต้นแบบต้นกล้าคุณธรรมสวัสดิการชุมชน ระดับจังหวัด ทั้ง 76 จังหวัดๆ ละ 15 คน โดยผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนในแต่ละจังหวัด รวมผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 1,140 คน จัดอบรมโดยศูนย์ฝึกอบรมต้นกล้าคุณธรรมสวัสดิการชุมชน จำนวน 10 ศูนย์ ซึ่ง กระจายตัวตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ■

รมช.ถาวร มอบโฉนดชาวบ้านรอบเขาบูโดผลจากชาวบ้านกันเขตป่าอุทยาน

• สมพล โชคดีศรีสวัสดิ์

นราธิวาส/มอบโฉนดเพิ่มอีก 483 แปลง รวม 420 ไร่ แก่ชาวบ้านเขา บูโด เป็นผลจากรัฐร่วมราษฎร์แปลงเขตป่าในแผนที่ สู่พื้นที่จริง ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ดินมาสำรวจรังวัด พิสูจน์สิทธิที่ดิน พร้อมระบุเมื่อแบ่งเขตป่าอุทยาน - ที่ดินชาวบ้านชัดเจน สกย.ก็จะสนับสนุนการปลูกสวนยาง

เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2553 ได้มีการมอบโฉนดที่ดินแก่ประชาชน ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลลูโบะสาวอ.บาเจาะ จ.นราธิวาส โดยนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย พร้อมด้วยนายบุญเชิด คิดเห็น รองอธิบดีกรมที่ดิน นายธน เวชกรกานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส นำคณะข้าราชการจังหวัดนราธิวาส พนักงานที่ดิน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ มอบโฉนดที่ดินให้แก่ชาวบ้านหมู่ที่ 1 และ 5 ต.ลูโบะสาวอ

จำนวน 254 ราย 392 แปลง ชาวบ้าน หมู่ที่ 5 และ 8 ต.ปะลูงาสาเมาะ จำนวน 61 ราย 91 แปลง รวมจำนวนเนื้อที่ดิน

420 ไร่ 12 ตารางวา นายอาหามะ ลีเฮ็ง ในฐานะ คณะทำงานขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาที่ดิน

อุทยานแห่งชาติบูโด-สุไหงปาดี กล่าวว่า การมอบโฉนดในครั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ภาคประชาชนได้ร่วมกันขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาโดยร่วมกับภาครัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่กรมที่ดิน มาร่วมกันทำความเข้าใจต่อชาวบ้านถึงขั้นตอนกระบวนการพิสูจน์สิทธิ จัดทำข้อมูล ทำแผนที่ทำมือ แผนที่จีไอเอส และเดินสำรวจและกันแนวเขตป่าอุทยานแบ่งเขตพื้นที่เขตป่ากับนอกเขตป่า ทำให้พนักงานที่ดินสามารถทำการรังวัดที่ดินที่อยู่นอกเขตป่าอุทยานเพื่อออกโฉนดได้ ■

พอช.จับมือทีวีไทยและขบวนการชุมชนทำสารคดี ประชาธิปไตยชุมชน พลังองค์กรชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2553 นางทิพย์รัตน์ นพดารมย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) นายเทพชัย หยอง ผู้อำนวยการองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) และนายเจษฎา มิ่งสมร ผู้แทนเครือข่ายองค์กรชุมชน ได้ลงนามบันทึกความร่วมมือในการผลิตสารคดีสั้นชุด “ประชาธิปไตยชุมชนพลังองค์กรชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

ก่อนการลงนามในวันดังกล่าว ได้มีการเสวนา “ทีวีไทย พอช.และขบวนการชุมชนกับการสื่อสารสาธารณะเพื่อปฏิรูปประเทศไทย” โดยมีผู้นำชุมชน กรรมการปฏิรูปชุดเครือข่ายองค์กรชุมชน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ พอช.และทีวีไทย เข้าร่วมเสวนากว่า 40 คน

นายเทพชัย หยอง ผู้อำนวยการ ส.ส.ท. หรือทีวีไทย กล่าวว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอเรื่องราวและข้อเท็จจริงของสังคม ที่ผ่านมาสื่อมวลชนยังไม่ได้ทำหน้าที่สื่อเพื่อสะท้อนความจริงของสังคมเท่าที่ควรจะเป็น คนที่สื่อมวลชนให้ความสนใจก็เป็นเพียงคนกลุ่มหนึ่ง ความร่วมมือในการทำสารคดีสั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่จะสื่อสารเรื่องราวการจัดการตนเองของชุมชนให้สังคมได้รับทราบในเรื่องที่เป็นความหวัง เป็นแบบอย่างที่ดี และการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งสิ่งที่สังคมไทยขาดมากๆ คือแรงบันดาลใจ สื่อมวลชนต้องทำหน้าที่ให้คนได้รู้จักพลังของคนเล็กๆ รู้จักชุมชน

นางทิพย์รัตน์ นพดารมย์ ผู้อำนวยการ พอช. กล่าวว่า เราคาดหวังว่าสิ่งที่ประชาชนได้ลงมือทำแทนการร้องขอจะถูกสื่อสารออกไปและจะมีส่วนช่วยในการกระตุ้นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ การสื่อสารต้องสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้คนส่วนใหญ่อยู่ได้ ความร่วมมือของสามฝ่ายในวันนี้เป็นการเสียบบล็อกเพื่อเพิ่มพลังให้แก่กัน โดยชุมชนและพอช.เป็นภาคปฏิบัติการ ส่วน ส.ส.ท.เป็นฝ่ายสื่อสาร

นางทิวาพร ศรีวรกุล กรรมการเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการปฏิรูปกล่าวว่า สื่อต้องสะท้อนเรื่องของคนที่อยู่ในฐานของการผลิต ทำให้สังคมได้รู้จักสังคมชนบท การสร้างรายการต้องทำให้คนเห็นความสำคัญของการพึ่งตนเองให้ได้ การสืบทอดอาชีพที่ทำให้คนพึ่งตนเองเป็นเรื่องสำคัญเพราะโลกในในวันหน้าจะขาดแคลนอาหาร คนในเมืองอาจจะต้องกินไข่ฟองละ 50 บาท เพราะว่าการเกษตรรายย่อยถูกกำจัดออกไปจากระบบการผลิต ที่มี

อยู่ที่กำลังจะเจตตายและสังคมขาดแคลนคุณธรรมมากขึ้น นายสน รูปสูง กรรมการสมัชชาปฏิรูป กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการปฏิรูปของคนจากทุกภาคส่วน ถึงเวลาที่เราต้องช่วยกันสร้างบ้าน การปฏิรูปจึงต้องมองไปที่คนทั้งประเทศอย่ามองไปที่ชนบทอย่างเดียว เพราะคนที่สร้างปัญหามากที่สุดคือคนที่นั่งอยู่ในกรุงเทพฯ และการปฏิรูปคือการยินยอมพร้อมใจที่แตกต่างจากการปฏิวัติที่จะมีการบังคับเกิดขึ้น ตนเห็นว่าในโลกปัจจุบันไม่มีใครบังคับใครได้ง่าย โดยสื่อจะมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยที่ต้องมองภาพรวมทั้งหมดแล้วนำเสนอ ทำหน้าที่เคลื่อนย้ายปัญหา นำตัวปัญหาไปสู่การเปลี่ยนแปลง สร้างขบวนการที่ก่อให้เกิดปัญหาเพื่อให้เกิดภาวะการณ์เคลื่อนไหวของสังคมอย่างขนานใหญ่ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อให้คนข้างล่างเป็นผู้กำหนดทิศทาง เป็นเรื่องที่ผู้นำประเทศต้องให้ความสำคัญ

นายอัมพร แก้วหนู เจ้าหน้าที่บริหารอาวุโส พอช. กล่าวว่า การเสวนาในวันนี้มีเป้าหมายเพื่อขยายประเทศไทยด้วยสื่อ ด้วยความร่วมมือของหน่วยงาน ขบวนการชุมชน และองค์กรที่ทำหน้าที่สื่อสารสาธารณะ เพราะที่ผ่านมามีพื้นที่สื่อถูกครอบครองโดยคนส่วนน้อย ข้อเสนอของผู้ร่วม

เสวนาและขบวนการชุมชนจากหลายเวที คือการส่งเสียงจากข้างล่างให้ดังขึ้นไปถึงข้างบน ซึ่งแผนปฏิบัติการในการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยมีอยู่สองแผนใหญ่ คือแผนที่ทุกคนต้องลงมือทำเอง และแผนที่เสนอให้ระดับนโยบายหรือคนอื่นทำ

นายเทพชัย หยอง ได้สรุปในช่วงสุดท้ายว่า อย่าปล่อยให้แก๊งค์มดตุนมาเปลี่ยนแปลงประเทศไทย เช่น รอรอบเลือกตั้งแล้วเชื่อว่าจะเปลี่ยนแปลงประเทศไทยได้ การเปลี่ยนแปลงต้องเริ่มจากตัวเราก่อน เช่น ทักษะคิด ถ้าไม่ยอมเปลี่ยนแปลงในเรื่องใกล้ตัวหรือเรื่องง่ายก่อนก็อย่าไปคาดหวังการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่

สำหรับโครงการผลิตสารคดีสั้นนำร่อง 20 เรื่องในชุดประชาธิปไตยชุมชน พลังองค์กรชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เป็นความร่วมมือระหว่าง พอช. ทีวีไทย และขบวนการชุมชน เพื่อสื่อสารให้สังคมและสาธารณะได้เห็นตัวอย่างของการกำหนดอนาคตตนเองโดยพลังชุมชนท้องถิ่นในมิติต่างๆ และการสร้างความตระหนักในการปฏิรูปประเทศไทยที่ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงจากพลังของคนฐานล่าง และทุกภาคส่วนในสังคมไทย โดยจะดำเนินการระหว่างเดือนกันยายน 2553 - ธันวาคม 2554 ■

รัฐมนตรีกระทรวงท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพาดงานบานมนคง

เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2553 รัฐมนตรีกระทรวงท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมประเทศพม่า Hon.Col.Samuella A.saumatua พร้อมคณะได้เดินทางมาศึกษางานการแก้ปัญหาทอยอาสาชมนมรายได้น้อยในประเทศไทย และฟังสรุปการแก้ปัญหาทอยอาสาตามโครงการบานมนคงที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยมีนางทิพย์รัตน์ นพดารมย์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ให้การต้อนรับ

โดยในวันเดียวกันรัฐมนตรีกระทรวงท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมประเทศพม่า ได้เดินทางไปยังชมรมบางบัว และในวันที่ 14 ตุลาคม ได้เดินทางเข้าพบ นายอัสสระ สมชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเยี่ยมชมโครงการบานมนคงชมชนบานบาตรและชมชนวดสระเกศ กรุงเทพมหานคร

TDRi ประเมินมูลค่าเพิ่มบ้านมั่นคง พบค้ำค่าต่อการลงทุน มูลค่าราคาซื้อบ้านเพิ่มจากหลักแสนเป็นหลักล้าน

• อรอนงค์ พลอยวิเลิศ

เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2553 ที่ผ่านมา ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRi) พร้อมด้วยทีมนักวิจัย นำเสนอผลการศึกษาระยะที่ 1 โครงการวิจัยประเมินมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากโครงการบ้านมั่นคง ณ ห้องประชุมสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง TDRi และ พอช. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากโครงการบ้านมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมเชิงปริมาณที่เพิ่มขึ้นและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร

โดยครั้งนี้นักวิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ 4 ชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ชุมชนร่วมสามัคคี ชุมชนสวนพลู ชุมชนเจริญชัย นิมิตรใหม่ และชุมชนบางบัว โดยใช้โมเดลทางเศรษฐศาสตร์

ศึกษามูลค่าเพิ่มของปัจจัยสะท้อนในราคาบ้านที่สามารถวัดได้ด้วยตัวเงิน เช่น มูลค่าบ้านและที่ดิน และปัจจัยไม่สะท้อนในราคาบ้านที่ไม่สามารถวัดได้ด้วยตัวเงิน เช่น ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเด็กนักเรียนมีเวลาทำการบ้านมากขึ้น เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงจะทำให้คนในชุมชนมีภาระหนี้สินเกี่ยวกับบ้านเฉลี่ย 307,508 บาท/ครัวเรือน ซึ่งมากกว่าชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ที่มีหนี้สินเกี่ยวกับบ้านเฉลี่ย 5,673 บาทต่อครัวเรือน แต่ในทางกลับกันชุมชนโครงการบ้านมั่นคงมีภาระหนี้สินด้านอื่นประมาณ 26,000 บาท/ครัวเรือน ซึ่งน้อยกว่าชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ที่มีภาระหนี้สินด้านอื่นประมาณ 37,000 บาท/ครัวเรือน นอกจากนี้ครัวเรือนในบ้านมั่นคงมีการลงทุนต่อเดือนเฉลี่ย 16,515

บาท ในขณะที่ครัวเรือนในชุมชนเดิมลงทุนเฉลี่ย 8,451 บาท/เดือน และมีกำไรจากลงทุนเฉลี่ย 11,002 บาท/เดือน ขณะที่บ้านในชุมชนเดิมกำไรเฉลี่ย 7,081 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสามารถใช้สภาพบ้านที่ดีขึ้นเป็นฐานในการประกอบอาชีพ ในขณะที่มูลค่าบ้านของครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงเมื่อประเมินโดยวิธีการทางเศรษฐศาสตร์แล้วพบว่า บ้านและที่ดินมีมูลค่าราคาขายเฉลี่ย 1,063,857 บาท/หลัง ในขณะที่บ้านในชุมชนเดิมที่สภาพใกล้เคียงกับบ้านที่เข้าร่วมโครงการราคาขายเฉลี่ย 276,038 บาท และราคาซื้อบ้านมั่นคงเฉลี่ย 916,136 บาท/หลัง ราคาซื้อเฉลี่ยบาทในชุมชนเดิม 281,090 บาท/หลัง หากพิจารณาการลงทุนของภาครัฐที่สนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงทั้งที่เป็นเงินอุดหนุนเฉลี่ย 68,000 บาท/ครัวเรือน และสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำกว่าตลาดอีกประมาณ 40,000 บาท/ครัวเรือน รวมกับภาระหนี้สินของชุมชนเฉลี่ย 307,508 บาท/ครัว

เรือนแล้ว จะเห็นว่าต้นทุนต่อหน่วยของบ้านในโครงการบ้านมั่นคงเฉลี่ยประมาณ 400,000 บาท/หลัง เทียบกับมูลค่าราคาซื้อบ้านที่วัดได้โดยเฉลี่ย 916,136 บาท เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 500,000 บาท ถือว่าการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงคุ้มค่าต่อการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ ผลของการศึกษาการประเมินมูลค่าที่ยังไม่รวมอยู่ในมูลค่าบ้าน โดยใช้เรื่องโอกาสการเรียนรู้หนังสือของเด็กในชุมชนและความสัมพันธ์ของคนในชุมชน พบว่าเด็กในชุมชนบ้านมั่นคงมีโอกาสในการเรียนหนังสือมากขึ้น นักเรียนอายุระหว่าง 6-15 ปี มีเวลาในการทำการบ้านมากขึ้นและใช้เวลาในการทำงานพิเศษน้อยลง และพอใจในความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมช่วยเหลือกัน แต่ไม่ถึงขั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ ทีมวิจัยจึงใช้วิธีการประเมินเรื่องนี้ใหม่โดยใช้คำถามปลายเปิดให้เสนอราคาชดเชยค่าบ้านกรณีที่จะต้องย้ายออกจากพื้นที่ไปทีอื่น พบว่าไม่ยินดีย้าย 134 ราย ยินดีย้ายเพียง 6 ราย ทั้งนี้ในส่วนของกรณีชดเชยหากจำเป็นต้องย้ายเฉลี่ย 387,033 บาท/ราย หรือขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน คิดเป็นเงิน 1,548,132 บาทต่อหลัง (ซึ่งสูงกว่าราคาเฉลี่ยซื้อบ้านในโครงการประมาณ 500,000 บาทที่อาจมานับรวมว่าเป็นมูลค่าเพิ่มในส่วนที่ยังไม่ได้รวมอยู่ในราคาบ้านได้) แต่ทั้งนี้ในที่ประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนกันเพิ่มเติมว่าการคิดมูลค่าในส่วนที่ถือว่ายังไม่รวมในมูลค่าบ้านเป็นเรื่องที่ยากมาก ถ้าข้อมูลค่าเพิ่มในส่วนของบ้านซึ่งได้รวมเรื่องสภาพแวดล้อม ระบบสาธารณูปโภค สิทธิความมั่นคงในการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น มีความชัดเจนมากพอแล้วอาจไม่ต้องหามูลค่าที่ไม่ได้รวมอยู่ในมูลค่าที่เพิ่มของราคาบ้านอีก

ในระยะต่อไป ทีมวิจัยมีแผนจะดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมในมิติอื่นนอกเหนือจากวิธีการที่กล่าวมาแล้ว และขยายผลการศึกษาไปยังพื้นที่โครงการบ้านมั่นคงภาคต่างๆ โดยจะมีการหารือเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาร่วมกับ พอช. ต่อไป ■

พอช.-สสนก.จับมือร่วมบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับชุมชน

เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2553 ที่สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร ธารน้ำ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ได้มีการลงนามบันทึกความร่วมมือ “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับน้ำชุมชน” ระหว่างสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) โดย ศ.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ ประธานกรรมการบริหารสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (สสนก.) และนายรอยล จิตรดอน ผู้อำนวยการ สสนก. กับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) โดยพลเอก สุรินทร์ พิภพทอง ประธานคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และนายพลากร วงศ์กองแก้ว ผู้ช่วยผู้อำนวยการ พอช.

โดย สสนก. และ พอช. มีความประสงค์จะดำเนินงานพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนร่วมกัน ภายใต้ชื่อ “โครงการจัดการน้ำชุมชนเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม ในพื้นที่นอกเขตชลประทาน โดยชุมชนอย่างยั่งยืน 84 แห่ง” เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิม

พระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 รวมทั้งเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการน้ำชุมชน และขยายผลไปยังชุมชนพื้นที่นอกเขตชลประทานของไทย เพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบการบริหารจัดการน้ำโดยองค์การชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชนเรื่อง

การบริหารจัดการน้ำชุมชน นอกจากนี้ ทั้งสองหน่วยงานจะสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงใช้เทคโนโลยี ข้อมูลสารสนเทศ มาวิเคราะห์และบริหารจัดการน้ำในชุมชน การจัดหาแหล่งเงินทุน และทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการน้ำชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย

ทั้งนี้ สสนก. เป็นสถาบันวิจัยและ

พัฒนาขั้นสูง (Center for Advanced Study) มีการดำเนินงานต่อเนื่องของโครงการเครือข่ายเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งประเทศไทย และโครงการระบบเครือข่ายสารสนเทศการเกษตรมาโดยตลอด เพื่อนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและการเกษตร โดยข้อมูลทั้งหมดเป็นกลไกสำคัญทำให้เกิดการประสานงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการทรัพยากรน้ำและการเกษตร รวมทั้งเกิดเป็นระบบสนับสนุนการตัดสินใจดำเนินงานหรือกำหนดแผนงานทรัพยากรน้ำและการเกษตรของประเทศ ซึ่ง สสนก.ได้เปลี่ยนสถานะเป็นองค์การมหาชนตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา ■

ต่อจากหน้า 16

18 ปีของสหกรณ์

เรามีหนี้สินปีละ 86 ล้านบาท และกว่า 10 ล้านบาทเป็นเงินที่ใช้หนี้ที่ไหลออกนอกชุมชน

18 ปีบนเส้นทางการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนสู่ตำบลจัดการตนเอง

ทั้งนี้การขับเคลื่อนองค์กรชุมชนตำบลหนองสาหร่ายสู่ตำบลจัดการตนเองนั้น ชุมชนได้เริ่มจากการรวมกลุ่มออมทรัพย์ โดยใช้เวทีสภาผู้นำชุมชนเป็นกลไกในการระดมความคิด กลุ่มกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป้าหมายเพื่อที่จะปลดปล่อยหนี้สินสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน จนกระทั่งเมื่อปี 2549 จึงได้ก่อเกิดเป็นสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย มีการให้สมาชิกออมเงินร่วมกัน ปัจจุบันมีเงินหุ้น 3,154 หุ้น เป็นเงิน 315,400 บาท เงินฝากของสมาชิก 7,629,547 บาท และมีเงินออมจากกระปุกออมสินกว่า 200,000 บาท สำหรับการจัดสรรกำไรนั้นทางคณะกรรมการได้จัดสรรเป็น 3 ทาง คือ ร้อยละ 30 สนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน นอกนั้นนำไปส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 9 หมู่บ้าน และปลดหนี้ธนาคารความดี ทั้งหมดนี้มีที่มาคือ ไม่ต้องเอาเงินออมจากรายได้ แต่ให้ออดออมจากรายจ่าย

สถาบันการเงินชุมชนกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ครอบคลุม 9 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ 1 ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยชีวภาพ หมู่ 2 การผลิตน้ำดื่มสุขภาพชุมชน หมู่ 3 ผลิตภัณฑ์พริกแกง หมู่ 4 สถาบันการเงินชุมชน หมู่ 5 ผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน หมู่ 6 ผลิตภัณฑ์ข้าวสาร หมู่ 7 กลุ่มดินปลูกต้นไม้ หมู่ 8 กลุ่มผลิตกล้วยฉาบ และ หมู่ 9 กลุ่มผลิตไม้กวาดทางมะพร้าว ซึ่งทั้ง 9 หมู่บ้านจะพบว่ามีกลุ่มที่แตกต่างกันออกไปเพื่อลดความซ้ำซ้อน และยังเป็นที่รับฝากเงินของกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ทั้ง 9 หมู่บ้าน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่าย มีที่มาคือกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ยังไม่มีการจัดสวัสดิการอย่างครบวงจรชีวิต จึงได้นำดอกผลกำไรจากกลุ่ม กองทุน

ต่างๆ ในชุมชนมาจัดสวัสดิการร่วมกัน เป้าหมายเพื่อเป็นกองทุนชุมชน ทุกคนมีสวัสดิการ ทุกบ้านอยู่ดีมีสุข ที่เข้ากับสโลแกนที่ว่า “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี ครอบคลุม ทัวถึง เป็นธรรม” ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่ายมีสมาชิก 830 คน มีเงินกองทุนทั้งสิ้น 478,908 บาท

ความดี 22 ข้อ 63 ตัวชีวิต กำหนดอนาคต ปลดปล่อยหนี้สิน สร้างความเข้มแข็งของชุมชนจากฐานราก จากการเข้าถึงแหล่งทุนด้วยความดีนี้เอง ทำให้เกิดการแก้ปัญหาหนี้สินนอกระบบและเป็นการสร้างนิสัยการออม จึงเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลหนองสาหร่าย 22 ความดี 63 ตัวชีวิต เชื่อมโยงกับธนาคารความดี

กองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมีเกณฑ์หรือตัวชี้วัดความดีและคนดี ดังนี้ ผู้นำดี/ผู้ตามดี สุขภาพดี อาชีพดี ครอบครัวดี เรียนรู้ดี สวัสดิการดี สามัคคีดี และมีสังคมดี อยากรักก็ตาม ในงาน 18 ปีแห่งการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลหนองสาหร่ายสู่การปฏิรูปชุมชนเพื่อความอยู่ดีมีสุขของชุมชนในปีนี้ได้คัดเลือกบุคคลที่เป็นหนี้แต่ทำดี จึงใช้ความดีปลดหนี้ ใช้ความดีค้าประกัน จำนวน 79 คน โดยเข้าถึงแหล่งทุนจำนวน 7,508,000 บาท เป็นต้น

ประกาศวาระแห่งชุมชนตำบลหนองสาหร่าย 3 ปี (2553-2555)

- 1. วาระแห่งความสุข** โดยใช้ความสุขของชุมชนเป็นเป้าหมายของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ “อยู่ดีมีสุข” ความดี 22 ข้อ 63 ตัวชีวิต
- 2. การลดหนี้สินชุมชน** โดยใช้ยุทธศาสตร์ “ความดีปลดหนี้ได้”
- 3. ตำบลสวัสดิการ** หลักการของคนตำบลหนองสาหร่ายต้องมีสวัสดิการโดยใช้ยุทธศาสตร์ “สวัสดิการชุมชน” ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี ครอบคลุมทัวถึง และเป็นธรรม
- 4. ตำบลพอเพียง** ชุมชนมีวิถีชีวิตแบบพอเพียงและเพียงพอ ใช้ยุทธศาสตร์ “เข้าถึง เข้าใจ พัฒนา ฟังตนเอง” ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ■

18 ปีหนองสาหร่าย ตำบลต้นแบบชุมชนจัดการตนเอง

รายงาน
WIFIU • ประพันธ์ สีดำ

กาญจนบุรี : 18 ปีแห่งการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลหนองสาหร่าย สู่การปฏิรูปชุมชนเพื่อความอยู่ดีมีสุขของชุมชน โดยใช้ความดี 22 ข้อ 63 ตัวชี้วัด กำหนดอนาคต ปลดปล่อยหนี้สิน สร้างความเข้มแข็งของชุมชนจากฐานราก ด้านคุณหญิงสุพัตราพร้อมยกหนองสาหร่ายเป็นแม่แบบชุมชนจัดการตนเอง

เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2553 ชาวชุมชนตำบลหนองสาหร่ายจัดงานเหลียวหน้า แลหลัง 18 ปี การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลหนองสาหร่าย สู่การปฏิรูปชุมชนเพื่อความอยู่ดีมีสุข ขึ้น ณ เทศบาลตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดลำปาง จังหวัดกาญจนบุรี และชาวชุมชนตำบลหนองสาหร่ายเข้าร่วมงานครั้งนี้ประมาณ 250 คน โดยคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ประธานคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนแห่งชาติเข้าร่วมงานด้วย

คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ประธานคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนแห่งชาติ กล่าวว่า ตำบลหนองสาหร่ายในวันนี้เป็นเหมือนแบบอย่างของการพัฒนาอย่างครบวงจรที่เกิดจากขบวนการทำแผนชีวิตชุมชน จนคนทั้งตำบลได้มองเห็นปัญหา จากนั้นจึงได้มาร่วมมือกันสร้างเครื่องมือเครื่องมือทำงานที่เริ่มจากชุมชน ตั้งแต่การรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การสร้างโรงน้ำดื่ม ร้านค้า

ชุมชน รวมไปถึงการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนเพื่อแก้ปัญหาในทุกๆ ด้าน โดยมีหน่วยงานท้องถิ่นและรัฐเข้ามาหนุนเสริมการทำงานร่วมกัน จนเกิดสิ่งดีๆ มีความมั่นคงในชีวิต

“เมื่อตำบลหนองสาหร่ายทำได้ดีแล้ว จึงอยากให้ชุมชนทั่วประเทศนำไปเป็นแบบอย่าง จนเกิดการขยายพื้นที่ ให้ชุมชนทั้งประเทศเกิดความมั่นคงเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ พร้อมๆ ไปด้วยกับการสร้างเครือข่ายและกระจายพื้นที่ต้นแบบ

เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ที่สำคัญเมื่อทำเป็นเครือข่ายแล้ว ทุกๆ ปีต้องมาสรุปบทเรียนร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเติมเต็มอย่างสมบูรณ์ในทุกส่วน ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติ กระทั่งการประเมินผลและยกระดับให้กลุ่ม/องค์กรที่ทำอยู่ก้าวหน้า”

คุณหญิงสุพัตรา กล่าวต่อว่า แม้ว่าพัฒนาของภาคประชาชนจะก้าวหน้าไปมากแล้ว แต่ก็ยังไม่มีการรับรองจากหน่วยงานต่างๆ ดังนั้นสภาองค์กรชุมชนจะเป็นองค์กรประกอบที่ดีมากที่สุดที่จะให้กลุ่ม/

องค์กรที่กระจายอยู่ทั่วประเทศเป็นกลุ่ม/องค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย จนเป็นพื้นฐานแห่งการสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก แล้วจะสามารถเป็นรากให้สภาพใหญ่เข้มแข็งสามารถจัดการความเหลื่อมล้ำได้

นายคิวโรตม จิตนิยม ประธานกรรมการสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้สะท้อนความล้มเหลวของชุมชนว่า การพัฒนาของตำบลหนองสาหร่ายก็ไม่แตกต่างไปจากชุมชนในชนบทของประเทศไทยเท่าไรนัก เพราะยังอยู่ในวังวนการพัฒนาเพื่อความร่ำรวย การประกอบอาชีพทำนาปลูกข้าวก็กู้เงินมาทำ สุดท้ายก็เป็นหนี้ สภาพที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านหลายคนรู้สึกที่กำลังเผชิญกับปัญหารอบด้าน ชุมชนจึงเริ่มมุ่นหวังที่จะสร้างชุมชนอยู่ดีมีสุข โดยขบวนการรวมคน รวมความคิด รวมเงิน และก้าวออกนอกชุมชนเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาของตนเอง จนพบว่าการทำแผนชีวิตชุมชนคือแนวทางที่ชุมชนจะมีข้อมูลรู้ว่าเราขึ้นอยู่กับใคร จะอุดช่องโหว่อย่างไร ซึ่งการทำแผนก็ทำให้เกิดความเข้าใจในชุมชนของเราเอง ซึ่งจากการทำแผนเห็นว่าชุมชนกำลังประสบกับปัญหาหนี้สิน ซึ่งรวมกันแล้วชุมชนเรามีรายได้ต่อปีประมาณ 76 ล้านบาท มีรายจ่าย 72 ล้านบาท แต่เมื่อเทียบกับข้อมูลของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ แล้ว

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
Community Organizations Development Institute (Public Organization)
912 ซอยนวมินทร์ ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กทม. 10240
912 Soi Nawamintr, Nawamintr Road, Klong Chan, Bangkok 10240
โทร 0-2378-8300-20 โทรสาร 0-2378-8321

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 41/2550
ปณฝ.คลองจั่น

“ข่าวชุมชน” รายเดือน สารเผยแพร่งานพัฒนาเพื่อให้อีเมลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกชาวชุมชน ผู้นำองค์กร เครือข่ายประชาสังคม กลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนทั่วประเทศ ท่านสามารถส่งบทความ และข้อคิดเห็นของท่านมาได้ที่ ... กองบรรณาธิการ ส่วนประชาสัมพันธ์ พทช. โทร 0-2378-8300-20 โทรสาร 0-2378-8321